

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี แผนแม่บทแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ เทคนิควิธีการดำเนินการวิจัยแบบเดลฟายและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10
4. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย

พ.ศ.2552-2556

5. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้
8. เทคนิคเดลฟาย
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (Department of Local Administration) เป็นส่วนราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจในความรับผิดชอบ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการให้บริการสาธารณะ โดยการพัฒนาและให้คำปรึกษาแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการบริหารงานบุคคล การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การเงิน การคลัง และการบริหารจัดการ ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น ในรูปแบบของการปกครองตนเอง (Local Government) เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมากกับแนวความคิดและทฤษฎีการกระจายอำนาจ ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ เช่น แฮร์ริส จี.มอนตาญ (Harris G.Mongtagu, 1984 : 574) ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยงานการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้ หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด สอดคล้องแนวคิดกับ อุดม ทุมโหมสิต (2553 : 222) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง การจัดการปกครองของท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งการจัดการปกครองดังกล่าว กระทำโดยการเลือกบุคคลเข้ามาดำเนินการจัดการปกครอง ซึ่งท้องถิ่นและชุมชนแต่ละชุมชนดังกล่าว อาจมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันในด้านอาณาเขต จำนวนประชากร ความเจริญมั่งคั่งทำให้ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นมีลักษณะทางการเมืองการปกครองเป็นการเฉพาะของตนเอง

จากความหมายหรือคำจำกัดของ การปกครองท้องถิ่น ที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าการปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐมอบอำนาจให้ประชาชน ดำเนินการปกครองตนเอง โดยมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารการพัฒนาและให้การบริหารแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ องค์การปกครองท้องถิ่นดังกล่าว มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ และดำเนินกิจการภายใต้ขอบเขตของกฎหมายที่กำหนดภายในท้องถิ่นของตนเองเท่านั้น และหน่วยการปกครองท้องถิ่น ต้องอยู่ในการควบคุม ดูแลของรัฐบาลกลาง

ทั้งนี้ โกวิท พวงงาม (2552 :33-34) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และความรับผิดชอบของการปกครองท้องถิ่นดังนี้

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบอบประชาชนไปทั่วประชาชน

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

1. การปกครองท้องถิ่นเป็นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐ
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเอง ต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

หน้าที่ความรับผิดชอบของการปกครองท้องถิ่น

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีดังนี้

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุข จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น
4. เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควรจะเป็น จัดให้มีโรงรับจำนำ การจัดตลาดและงานต่างๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการจากประชาชน

ประวัติ

ภารกิจหน้าที่ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่เดิมอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (สน.บท.) สังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ต่อมาภารกิจในเรื่องดังกล่าวได้เพิ่มพูนมากขึ้นเป็นลำดับ สืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ สอดคล้องตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดังนั้น เพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานของท้องถิ่นเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องยกฐานะของสำนักให้เป็นส่วนราชการระดับกรม ซึ่งในปี พ.ศ. 2545 สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่นจึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ การปกครองท้องถิ่น เป็นการปกครองโดยใช้หลักการกระจายอำนาจคือรัฐมอบอำนาจให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นรับไปบริหาร โดยให้ประชาชนปกครองตนเอง มี 4 รูปแบบ คือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีโครงสร้างบริหารคือสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้กำกับดูแล
2. เทศบาล มีโครงสร้างบริหารคือสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล
3. องค์การบริหารส่วนตำบล มีโครงสร้างบริหารคือสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมี นายอำเภอเป็นผู้กำกับดูแล

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีฐานะเป็นทบวงการเมืองและนิติบุคคล มี 2 แห่งคือกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

1. กรุงเทพมหานครมีโครงสร้างบริหาร คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สภา และสภาเขต
 2. เมืองพัทยา มีโครงสร้างบริหารคือ สภาเมืองพัทยา นายกเมืองพัทยา
 3. นครหาดใหญ่ มีโครงสร้างบริหารคือ สภานครหาดใหญ่ นายกนครหาดใหญ่
- ปัจจุบันรูปแบบการปกครองท้องถิ่นของไทยทุกรูปแบบ ใช้การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงทั้งสิ้น

การแบ่งส่วนราชการ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง และราชการบริหารส่วนภูมิภาค ดังต่อไปนี้ (กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2551)

3.1 ราชการบริหารส่วนกลาง

- 3.1.1 สำนักงานเลขานุการกรม : Office of the Secretary
- 3.1.2 กองการเจ้าหน้าที่ : Division of Personnel
- 3.1.3 กองคลัง : Division of Finance

3.1.4 กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น : Division of Local Legal Affairs

3.1.5 กองตรวจสอบระบบการเงินบัญชีท้องถิ่น : Division of Local Audit

3.1.6 ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น : Local Information Technology

Centre

3.1.7 สถาบันพัฒนานุคลากรท้องถิ่น : Local Personnel Development

Institution

3.1.8 สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น : Bureau of Local Finance

3.1.9 สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น : Bureau of Local

Personnel System Development

3.1.10 สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น (นโยบายและแผน) :

Bureau of Local Administrative Development (Policy and Planning)

3.2 ราชการบริหารส่วนภูมิภาค

3.2.1 สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด (75 จังหวัด) : Provincial

Office for Local Administration

องค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของประเทศไทย มีจังหวัดละหนึ่งแห่ง ยกเว้นกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งจังหวัด จัดตั้งขึ้นเพื่อบริการสาธารณประโยชน์ในเขตจังหวัด ตลอดทั้งช่วยเหลือพัฒนางานของเทศบาล และ อบต. รวมทั้งการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อไม่ให้งานซ้ำซ้อน

ประวัติ

การจัดรูปแบบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้มีการปรับปรุงแก้ไขและวิวัฒนาการตามลำดับ โดยจัดให้มีสภาจังหวัดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2476 ตามความในพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ฐานะของสภาจังหวัดขณะนั้น มีลักษณะเป็นองค์กรแทนประชาชน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือ แนะนำแก่คณะกรรมการจังหวัด ยังมีได้มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่แตกต่างหากจากราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ได้มีการตราพระราชบัญญัติสภาจังหวัด พ.ศ. 2481 ขึ้น โดยมีความประสงค์ที่จะแยกกฎหมายที่เกี่ยวกับสภาจังหวัดไว้โดยเฉพาะสำหรับสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฯ นั้น ยังมีได้มีการเปลี่ยนแปลง

ฐานะและบทบาทของสภาจังหวัดไปจากเดิม กล่าวคือ สภาจังหวัดยังคงทำหน้าที่เป็นสภาที่ปรึกษาของคณะกรรมการจังหวัดเท่านั้น จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 ซึ่งกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบบริหารราชการส่วนจังหวัดของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ โดยตรงแทนคณะกรรมการจังหวัดเดิม โดยผลแห่งพระราชบัญญัตินี้ ทำให้สภาจังหวัดมีฐานะเป็นสภาที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด

แต่เนื่องจากบทบาทและการดำเนินงานของสภาจังหวัดในฐานะที่ปรึกษา ซึ่งคอยให้คำแนะนำและควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของจังหวัด ไม่ได้ผลสมตามความมุ่งหมายเท่าใดนัก จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะปรับปรุงบทบาทของสภาจังหวัด ให้มีประสิทธิภาพโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการปกครองตนเองยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2498 มีผลให้เกิด องค์การบริหารส่วนจังหวัด ขึ้นตามกฎหมายโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกจากจังหวัด ในฐานะที่เป็นราชการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ต่อมาได้มีการประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทว่าด้วยการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

นับตั้งแต่ปี 2540 อบจ. ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบอำนาจหน้าที่ไปจากเดิมโดยจะมีหน้าที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับจังหวัด ซึ่งเน้นการประสานงานการพัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่ำกว่าภายในจังหวัด

พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 มาตรา 45 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของ อบจ. ไว้ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2552 : 154)

1. จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานงานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
2. สนับสนุนสถาปนาและราชการท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
3. ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการในส่วนท้องถิ่นอื่น
4. แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
5. อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตาม พ.ร.บ.ระเบียบราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 เฉพาะในเขตสภาตำบล
6. คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. จัดทำกิจการใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขต อบจ. และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมดำเนินการหรือให้ อบจ. จัดทำตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

8. จัดทำกิจการอื่นๆ ที่กฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ อบจ.

นอกจากนี้ อบจ. อาจทำกิจการใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นหรือ อบจ. อื่นนอกเขตจังหวัดได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากองค์กรนั้นๆ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคที่มอบให้ อบจ. ปฏิบัติ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

อำนาจหน้าที่ดังกล่าวข้างต้น ฝ่ายบริหารจะเป็นผู้ดำเนินการโดยได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการอนุมัติข้อบัญญัติต่างๆ

การเลือกตั้งผู้แทนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ประชาชนในแต่ละจังหวัดสามารถเลือกตัวแทนเข้ามาบริหาร อบจ. ได้โดยตรงโดยการเลือกตั้งนายก อบจ. และสมาชิกสภา อบจ. การเลือกตั้งนายก อบจ. ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครนายก อบจ. ได้ 1 คน

การเลือกตั้งสมาชิกสภา อบจ. ถือเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้ง อำเภอที่มีสมาชิกสภา อบจ. ได้มากกว่า 1 คน จะแบ่งเขตอำเภอเป็นเขตเลือกตั้งเท่าจำนวนสมาชิกสภา อบจ. ที่มีในอำเภอนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกผู้สมัครได้เขตเลือกตั้งละ 1 คน นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบบริหารกิจการของ อบจ. ที่มีปลัด อบจ. เป็นหัวหน้าพนักงานทั้งหมดใน อบจ. และนายก อบจ. แต่งตั้งรองนายกซึ่งมิใช่สมาชิกสภา อบจ. เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงาน มีวาระการทำงานคราวละ 4 ปี

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสมาชิกสภา อบจ. มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีวาระการทำงานคราวละ 4 ปี มีหน้าที่ดังนี้

1. พิจารณาและออกกฎหมายของ อบจ. เรียกว่า “ข้อบัญญัติ อบจ.”
2. ตรวจสอบควบคุมการบริหาร อบจ. เช่น ตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาจังหวัดโดยรวมจากแผนของทั้งเทศบาลและ อบต. เช่น การสร้างถนน
3. ให้ความเห็นชอบงบประมาณรายจ่ายประจำปีซึ่งมาจากภาษีของประชาชนทั้งภาษีทางตรงที่ อบจ. จัดเก็บ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือภาษีทางอ้อม

ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น เราเรียกว่า นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งมีที่มาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง

องค์การบริหารเทศบาล

การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นดำเนินการปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเริ่มจากการจัดตั้งสุขาภิบาลกรุงเทพ ฯ ร.ศ.116 (พ.ศ. 2440) โดยมีพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพ ฯ ร.ศ. 116 ในส่วนภูมิภาค มีการตราพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล ทำเนียบ ร.ศ. 124 ขึ้น มีวิวัฒนาการเรื่อยมา จนถึงปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง มีการกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

ขนาดเทศบาล

เทศบาลในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทตามจำนวนประชากรและรายได้ของเทศบาลนั้นๆ ในพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 มาตรา 9 10 และ 11 ได้กำหนดขนาดเทศบาลดังนี้

1. มาตรา 9 เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย
2. มาตรา 10 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มี ราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป และมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย
3. มาตรา 11 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป และมีรายได้พอแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย

สภาเทศบาล

1. เทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 12 คน
2. เทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 18 คน
3. เทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน 24 คน

ทั้งนี้ สภาเทศบาล ประกอบไปด้วย ประธานสภาเทศบาลหนึ่งคน และรองประธานสภาเทศบาลสองคน และนายกเทศบาล ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารงานในเทศบาลทั้งหมด

เทศบาลนคร

ในประเทศไทย เทศบาลนคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดใหญ่ที่มีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไปและมีรายได้พอเพียงต่อการให้บริการสาธารณะตามหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ การจัดตั้งเทศบาลนครกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็น

เทศบาลนครตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (ฉบับล่าสุด) ปัจจุบันมีเทศบาลนครอยู่ 23 แห่งทั่วประเทศ เทศบาลนครแห่งแรกของไทยคือเทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครประกอบด้วยนายกเทศมนตรีทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลที่มีสมาชิกจำนวน 24 คนมาจากการเลือกตั้งของราษฎรในเขตเทศบาลทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในเขตเทศบาลและมีรองนายกเทศมนตรีมาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี นอกจากนี้ยังมีสำนักงานเทศบาลนครซึ่งมีปลัดเทศบาลเป็นหัวหน้าพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการและหน่วยงานให้บริการประชาชนภายใต้การบังคับบัญชาของนายกเทศมนตรี

เทศบาลเมือง

เทศบาลเมือง เป็นองค์กรปกครองในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดกลาง การจัดตั้งเทศบาลเมืองกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลเมืองตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

ท้องถิ่นที่จะได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลเมืองนั้น คือ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด เช่น เทศบาลเมืองเพชรบุรี (ที่ตั้งศาลากลางจังหวัดเพชรบุรี) เทศบาลเมืองสระแก้ว (ที่ตั้งศาลากลางจังหวัดสระแก้ว) หรือท้องถิ่นที่มีจำนวนราษฎรมากกว่า 10,000 คน และมีรายได้เพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลเมืองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ก็มีท้องถิ่นบางแห่งที่ไม่ได้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดและมีจำนวนประชากรไม่ถึง 10,000 คน แต่ก็มีฐานะเป็นเทศบาลเมืองเนื่องจากได้รับการจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายเทศบาลสมัยแรก ๆ ซึ่งใช้เกณฑ์การจัดตั้งแตกต่างกับกฎหมายเทศบาลที่ใช้ในปัจจุบัน เช่น เทศบาลเมืองเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เทศบาลเมืองหลายแห่งมีฐานะเดิมเป็นเทศบาลตำบล เช่น เทศบาลตำบลหัวหินและเทศบาลตำบลชะอำ ที่ต่อมาได้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองหัวหิน และเทศบาลเมืองชะอำตามลำดับ แต่ก็มีบางแห่งที่ได้รับการยกฐานะข้ามขั้นจากองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นมาโดยไม่เป็นเทศบาลตำบลมาก่อน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบางเมือง ที่ได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองปากน้ำสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งนี้ หากท้องถิ่นใดได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมืองไปแล้วเป็นเวลา 1 ปี ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และสารวัตรกำนันในท้องถิ่นนั้น ๆ จะถูกยกเลิกไปด้วย

นอกจากเทศบาลเมืองอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจะมีชื่อเรียกตามชื่อจังหวัดแล้ว (ยกเว้นจังหวัดสุโขทัย เรียก เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี และตัวจังหวัดที่เป็น เทศบาลนครแล้ว จำนวน 21 จังหวัด) เทศบาลเมืองที่ตั้งอยู่ในตัวอำเภอ โดยทั่วไปมักมีชื่อตามชื่ออำเภอและ/หรือตำบลที่เทศบาลตั้งอยู่ เช่น เทศบาลเมืองตะพานหินตั้งอยู่ในเขตตำบลตะพานหิน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

แต่ก็มีบางแห่งที่ไม่ใช่ชื่ออำเภอหรือตำบลเป็นชื่อ เช่น เทศบาลเมืองรังสิตตั้งอยู่ในเขตตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ส่วนเขตเทศบาลนั้นอาจครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนหรือทั้งหมดของตำบลที่ตั้ง หรือครอบคลุมพื้นที่บางส่วนหรือทั้งหมดของตำบลตั้งแต่ 2 ตำบลขึ้นไป

เทศบาลเมืองมีนายกเทศมนตรีทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารและมีสภาเทศบาลซึ่งประกอบด้วย สมาชิกจำนวน 18 คน ที่ราษฎรในเขตเทศบาลเลือกตั้งมาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในเขตเทศบาล โดยเทศบาลเมืองมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความสะอาด สร้างและบำรุงถนนและท่าเรือ ดับเพลิงและกู้ภัย จัดการศึกษา ให้บริการสาธารณสุข สังคมสงเคราะห์ และรักษาวัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังอาจจัดให้มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอื่น ๆ ได้ตามสมควร

เทศบาลตำบล

เทศบาลตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับเมืองขนาดเล็ก โดยทั่วไปเทศบาลตำบลมีฐานะเดิมเป็นสุขาภิบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดตั้งเทศบาลตำบลกระทำโดยประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เทศบาลตำบลมีนายกเทศมนตรีคนหนึ่งทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 12 คนที่ราษฎรในเขตเทศบาลเลือกตั้งมาทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรเขตเทศบาลเทศบาลตำบลมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความสะอาด สร้างและบำรุงถนนและท่าเรือ ดับเพลิงและกู้ภัย จัดการศึกษา ให้บริการสาธารณสุข สังคมสงเคราะห์ และรักษาวัฒนธรรมอันดีในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังอาจจัดให้มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอื่น ๆ ได้ตามสมควร

เทศบาลตำบลโดยทั่วไปมีชื่อตามตำบลที่เทศบาลตั้งอยู่ แต่ก็มีหลายแห่ง (ส่วนใหญ่) จะเป็นเทศบาลตำบลที่ได้รับการยกฐานะขึ้นมาจากสุขาภิบาล) ที่ไม่ได้ใช้ชื่อของตำบลหรืออำเภอที่ตั้งเทศบาลเป็นชื่อ เช่น เทศบาลตำบลแหลมฉบังที่ตั้งอยู่ในตำบลทุ่งสุขลา อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เทศบาลตำบล กม.5 ที่ตั้งอยู่ในตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ เทศบาลตำบลแห่งหนึ่ง ๆ อาจมีเขตครอบคลุมพื้นที่ตำบลอันเป็นที่ตั้งเทศบาลแห่งนั้นทั้งตำบล หรือครอบคลุมพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบล ส่วนพื้นที่ตำบลเดียวกันซึ่งอยู่นอกเขตเทศบาลนั้นจะอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับล่างสำหรับพื้นที่ชนบท) หรือบางครั้งเขตเทศบาลยังอาจครอบคลุมไปถึงพื้นที่บางส่วนหรือทั้งหมดของตำบลอื่นที่อยู่ข้างเคียงก็ได้

หากท้องถิ่นที่เป็นเทศบาลตำบลเจริญเติบโตขึ้นจนมีประชากรถึง 10,000 คน และมีรายได้พอควร อาจได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำหรับ

เมืองขนาดกลาง) ซึ่งจะมีอำนาจหน้าที่และความเป็นอิสระมากขึ้น และเขตเทศบาลก็อาจขยายออกไปตามชุมชนเมืองที่ขยายตัวโดยยุบองค์การบริหารส่วนตำบลข้างเคียงที่กลายสภาพจากชนบทเป็นเมืองเข้ามารวมด้วย แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ

องค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

1. สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น กรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีมีเพียงสองหมู่บ้านให้มีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละสามคน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หนึ่งคนซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การบริหาร

กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหาร อบต. (ม.58) ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ ผู้บริหารท้องถิ่น เรียกว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง

อำนาจหน้าที่ของ อบต.

อบต. มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. 2537 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2542)

1. พัฒนาด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (มาตรา 66)
2. มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 ดังนี้
 - 2.1 จัดให้มีและบำรุงทางน้ำและทางบก
 - 2.2 การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินเท้าและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
 - 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ท้องถิ่น

- 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ
- 2.7 คุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของ

- 2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย

3. มีหน้าที่ที่อาจทำกิจกรรมในเขต อบต. ตามมาตรา 68 ดังนี้

- 3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
- 3.2 ให้มีและบำรุงไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
- 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์
- 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- 3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต.
- 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- 3.12 การท่องเที่ยว
- 3.13 การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ตามแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้ อบต.มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มี และบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณูปโภค และการก่อสร้างอื่นๆ
5. การสาธารณูปการ
6. การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มี และบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มี และควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มี และควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
31. กิจอื่นใด ที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ประเภทของ อบต.

ปัจจุบันมีการแก้ไขประเภทของ อบต.แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ 1.อบต.ขนาดใหญ่ 2.อบต.ขนาดกลาง 3.อบต.ขนาดเล็ก แต่เดิมนั้น อบต. แบ่งออกตามลำดับได้เป็น 5 ประเภทและมีจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ ประจำปี 2543 ดังนี้

อบต. ชั้นที่ 1 จำนวน อบต. 74 แห่ง

อบต. ชั้นที่ 2 จำนวน อบต. 78 แห่ง

อบต. ชั้นที่ 3 จำนวน อบต. 205 แห่ง

อบต. ชั้นที่ 4 จำนวน อบต. 844 แห่ง

อบต. ชั้นที่ 5 จำนวน อบต. 5196 แห่ง

อบต. ชั้นที่ 5 จัดตั้งใหม่ (14 ธันวาคม 2542) จำนวน อบต. 349 แห่ง

รวม อบต. ทั่วประเทศทั้งสิ้นจำนวน 6746 แห่ง

โครงสร้างองค์กรของ อบต.

อบต. มีสภาตำบลอยู่ในระดับสูงสุด เป็นผู้กำหนดนโยบายและกำกับดูแลการบริหารของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล และมีพนักงานประจำที่เป็นข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ทำงานประจำวัน โดยมีปลัดและรองปลัด อบต. เป็นหัวหน้างานบริหาร ภายในองค์กรมีการแบ่งออกเป็นหน่วยงานต่างๆ ได้เท่าที่จำเป็นตามภาระหน้าที่ของ อบต.แต่ละแห่งเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอยู่ เช่น สำนักงานปลัด ส่วนการคลัง ส่วนสาธารณสุข ส่วนการศึกษา และส่วนการโยธา

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการกระจายอำนาจ

วุฒิสาร ตันไชย (2552 : 45) ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายและการจัดบริการสาธารณะ ตลอดจนการบริการภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริงภายใต้ความเป็นรัฐเดี่ยวและความมีเอกภาพของประเทศ โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ

2. หลักความสัมพันธ์ของการบริหารราชการแผ่นดิน กล่าวคือ ในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปรับบทบาท อำนาจ หน้าที่ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นใหม่ ซึ่งราชการบริหารส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติการหลักในการดำเนินกิจการของรัฐ ในขณะที่ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจะเป็นหน่วยงานที่

รับผิดชอบในการกิจระดับมหภาคและทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็น

3. หลักประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกล่าวคือในการกระจายอำนาจต้องคำนึงถึงการเพิ่มขีดความสามารถและประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเร่งพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการตลอดจนการเร่งส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น สนับสนุน และตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจัง

ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจการปกครอง มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์กรเป็นนิติบุคคลขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยการปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่จัดทำงบประมาณ และดูแลทรัพย์สินที่เป็นของท้องถิ่น โดยไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนกลางมีหน้าที่เพียงควบคุม ดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2. มีการเลือกตั้งสภาบริหารท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นเลย ก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. มีอำนาจอิสระในการปกครองตามสมควร อำนาจการปกครองนั้นต้องกำหนดให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการบริหารงาน หรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองตามสมควร มีอำนาจวินิจฉัย ดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณ และมีเจ้าหน้าที่ของตนเอง

4. มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่น ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณของตนเอง ซึ่งแตกต่างหากจากส่วนราชการ รายได้ของท้องถิ่นเป็นรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ใบอนุญาตต่างๆ และทรัพย์สิน ตลอดจนเงินอุดหนุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่าง ๆ

5. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง การกระจายอำนาจการปกครอง จะต้องมีการเจ้าหน้าที่อันเป็นพนักงานของตนเอง ส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านี้มิได้ขึ้นต่อสังกัดกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลาง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของแต่ละแห่งนั่นเอง

ข้อดีและข้อเสียของหลักการกระจายอำนาจที่พบ

จากการศึกษาพบว่าสามารถสรุปข้อดีและข้อเสียของการกระจายอำนาจได้ว่า

ข้อดีของการกระจายอำนาจ

1. ทำให้มีการสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น งานบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนได้ ส่วนเสีย เฉพาะท้องถิ่น ถ้าได้มอบให้ผู้บริหารของท้องถิ่น ซึ่งเลือกตั้งจากราษฎรในท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำก็ย่อมจะได้ผลตรงกับความต้องการในท้องถิ่นมากขึ้น เพราะเป็นผู้ที่รู้ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นเป็นอย่างดี
2. เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ในปัจจุบันหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางมีภารกิจหลักอยู่มากมายเกี่ยวกับการจัดทำกิจการอันเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศหากได้ตัดภาระเกี่ยวกับกิจการเฉพาะท้องถิ่นที่ไม่อาจดำเนินการได้ทั่วถึงก็จะทำให้เกิดผลดีกับความต้องการของราษฎรในท้องถิ่นได้
3. ทำให้ราษฎรมีความสนใจ รู้จักรับผิดชอบ ในการปกครองท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เป็นการมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง ทำให้ราษฎรมีส่วนได้ส่วนเสียในกิจการท้องถิ่นโดยตรง และเกิดความจำเป็นที่ต้องปรึกษาหารือกันในการดำเนินงาน ทำให้ราษฎรรู้จักรับผิดชอบ คิดถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

ข้อเสียของการกระจายอำนาจ

1. อาจเป็นภัยต่อเอกภาพทางการปกครอง และความมั่นคงของประเทศ เพราะหากกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมากเกินไป อาจเป็นการทำลายเอกภาพในการปกครองและความมั่นคงปลอดภัยของรัฐได้ ทั้งยังอาจทำให้เกิดการแก่งแย่ง แข่งขันกันระหว่างท้องถิ่น นอกจากนั้นอาจเกิดช่องว่างระหว่างท้องถิ่น ที่มีงบประมาณมากกับท้องถิ่นที่มีงบประมาณน้อย
2. ทำให้ราษฎรเล็งเห็นผลประโยชน์ท้องถิ่นของตนเอง สำคัญมากกว่าส่วนรวม เมื่อราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น ก็มุ่งที่จะทำประโยชน์แก่ท้องถิ่นของตนเอง จนกระทั่งลืมนึกถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม ของประเทศ
3. เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการเลือกตั้ง อาจใช้อำนาจหน้าที่โดยไม่เหมาะสม ใช้อำนาจหน้าที่ในการบังคับ กดขี่ฝ่ายตรงข้าม หรือราษฎรที่ไม่อยู่ในพรรคพวกของตน ซึ่งทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยได้ ย่อมทำให้เกิดความเดือดร้อน และความไม่พอใจแก่ราษฎรยิ่งกว่าถูกปกครอง โดยเจ้าหน้าที่ของส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคเสียอีก
4. ย่อมก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองมาก และมีต้นทุนสูง เพราะจะต้องมีการแบ่งแยกงบประมาณเป็นส่วนๆ อีกทั้งต้องมีเจ้าหน้าที่และเครื่องมือ อุปกรณ์เครื่องใช้เป็นของตนเอง ซึ่งไม่

อาจหมุนเวียน สับเปลี่ยน โยกย้ายไปใช้ในท้องถิ่นอื่นได้ เหมือนกับหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง รวมทั้งอาจมีการใช้ซ้ำโดยไม่ประหยัด หากการควบคุมด้านการคลังยังไม่พอ

ประโยชน์ของการปกครองท้องถิ่น

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจนว่าการที่รัฐบาลจะบริหารประเทศจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณเป็นหลักและหากงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องดำเนินการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ เมื่อเป็นเช่นนี้หากมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นและมีรายได้เป็นของตนเอง ก็พอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นเรื่องที่เห็นชัดเจนว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ภาระในเรื่องนี้เป็นการแบ่งเบาภาระทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาในการดำเนินการ

2. เพื่อเป็นการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน หน่วยการปกครองท้องถิ่นสามารถสนองตอบ (Response) ต่อความต้องการของประชาชนได้ ก็เพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีการเลือกตั้งโดยวิธีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น ผู้บริหารก็ย่อมมาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นเมื่อความประสงค์ของประชาชนมีอย่างไร เขาก็อาจแสดงความต้องการได้เสมอ การปกครองท้องถิ่นจึงถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองที่สนองตอบความต้องการและทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง (Political Participation) ได้

3. เป็นประโยชน์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเอง โดยที่การปกครองตนเองของแต่ละชุมชนนั้น เป็นที่ตระหนักว่าแต่ละท้องถิ่น จะได้มีโอกาสในการกำหนดนโยบาย และการควบคุมให้เป็นไปตามนโยบายที่ท้องถิ่นต้องการ และในบรรดานโยบายดังกล่าวที่แน่นอน ย่อมเป็นความต้องการของคนในท้องถิ่นเป็นที่ตั้งทุกคนต้องการให้ท้องถิ่นเจริญ บ้านเมืองมีฐานะดี มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย และโดยนัยนี้ หน่วยการปกครองท้องถิ่น ก็ย่อมมีภาระอันสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญ ทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมได้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมืองสำหรับประเทศด้อยพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย การปกครองท้องถิ่นจะเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์อันสำคัญที่จะพัฒนาการเมืองได้ การพัฒนาทางการเมืองดังกล่าวนี้ หมายถึงการทำให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจระบบทางการเมือง รู้ถึงการเข้ามามีบทบาท หรือมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งนี้ก็โดยระบบการปกครองท้องถิ่น จะต้องมีการเลือกตั้ง มีระบบพรรคการเมืองท้องถิ่น มีการต่อสู้และการแข่งขันทางการเมืองตามวิถีทางและตามกติกา

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ความหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมักมีนักวิชาการได้ให้ความหมายและนิยามไว้หลายคน ดังนี้

ความหมายของข้อมูล

คำว่า “ข้อมูล” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Data” ซึ่งหมายถึง ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกทั้งหลายทั้งปวงที่ใช้แทนด้วยตัวเลข ภาษา หรือสัญลักษณ์ ที่ยังไม่มีมีการปรุงแต่งหรือประมวลผลใดๆทั้งสิ้น คำว่า “สารสนเทศ” แปลจากคำว่า “Information” หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการเปลี่ยนแปลงโดยการนำข้อมูลตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปที่มีความเกี่ยวข้องกันมาจัดกระทำหรือประมวลผล (Processing) เพื่อให้มีความหมาย หรือมีคุณค่าเพิ่มขึ้นตามวัตถุประสงค์การใช้

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2554 : 17) ข้อมูลหมายถึง ข้อเท็จจริงซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อความ ตัวเลข หรือรูปภาพและถือเป็นข้อมูลดิบ ที่ถูกรวบรวมมาเพื่อเข้าสู่กระบวนการประมวลผลเป็นสารสนเทศ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545 : 173) ข้อมูลหมายถึง ข้อเท็จจริง หรือสิ่งที่ถือหรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง สำหรับใช้เป็นหลักฐานหาความจริงหรือการคำนวณ

ณัฐพันธ์ เจริญนันทน์และไพบุลย์ เกียรติโกมล (2547 : 40) ข้อมูลหมายถึงข้อมูลดิบ (row data) ที่ถูกเก็บรวบรวมจากแหล่งต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยข้อมูลดิบจะยังไม่มี ความหมายในการนำไปใช้งาน หรือตรงตามความต้องการของผู้ใช้

ข้อมูล หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ถูกรวบรวมจากแหล่งต่างๆ เพื่อเตรียมเข้าสู่กระบวนการประมวลผลที่จะนำไปใช้งานตามวัตถุประสงค์

ความหมายของระบบสารสนเทศ (Information System)

ได้มีผู้ให้ความหมายของระบบสารสนเทศไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2545 : 933,1182) ระบบหมายถึงกลุ่มของสิ่งซึ่งมีลักษณะประสานเข้าเป็นสิ่งเดียวกันตามหลักแห่งความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน ด้วยระเบียบของธรรมชาติหรือหลักเหตุผลทางวิชาการ สารสนเทศ หมายถึง ข่าวสาร การแสดงหรือชี้แจงข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ

กรมวิชาการ (2544 : 20) ระบบสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลการประมวลผลข้อมูลให้อยู่ในรูปสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สูงสุดและการเก็บรักษาอย่างมี

ระบบเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ สารสนเทศที่จัดเก็บอย่างเป็นระบบ จะสามารถนำไปสนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจได้ในทุกระดับ

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2554 : 17) ระบบสารสนเทศ หมายถึง ระบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ ซึ่งมักประกอบด้วยฐานข้อมูล ที่นำมาใช้เพื่อการจัดเก็บข้อมูลในองค์กรไว้อย่างเป็นระบบ โดยมีโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้งานกับระบบงานนั้นๆ โดยเฉพาะมีพนักงานป้อนข้อมูลเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาประมวลผลเป็นรายงานทางสารสนเทศ ที่ผู้บริหารสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ทั้งนี้ระบบสารสนเทศ ยังประกอบด้วยองค์ประกอบด้านทรัพยากรต่างๆ อีกหลายส่วนรวมกัน ได้แก่ ฮาร์ดแวร์ ข้อมูล กระบวนการและบุคลากร

สรุป สารสนเทศ หมายถึง ระบบต่างๆ ที่ประกอบด้วยสารสนเทศของข้อมูลที่สัมพันธ์กัน เพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการสนับสนุน และบริหารงาน

สุชาติ กิระนันท์ (2541 : 7) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ ในความหมายแคบ หมายถึง เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบันทึก จัดเก็บ ประมวลผล คั่นคืน ส่งและรับหรือเชื่อมโยงข้อมูลและสารสนเทศ ซึ่งรวมถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการข้างต้น เช่น อุปกรณ์การสื่อสารและโทรคมนาคม คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์บันทึกข้อมูล จัดเก็บข้อมูล และคั่นข้อมูล เครื่องข่ายสื่อสารข้อมูล เป็นต้น รวมทั้งระบบต่างๆ ที่ควบคุมการทำงานของอุปกรณ์เหล่านี้ เช่น ระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสาร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังครอบคลุมระบบและกระบวนการต่างๆ ที่เข้ามาจัดการให้อุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ทำงานตามที่ผู้ใช้ต้องการ ในความหมายที่กว้างขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศจะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทุกด้านที่เข้าร่วมในกระบวนการสร้าง จัดเก็บ และสื่อสารสารสนเทศ

สุพจน์ ทรายแก้ว (2545 : 204) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึงวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บสารสนเทศ อันได้แก่ การจัดเก็บ การเรียนรู้ กระประมวล การแลกเปลี่ยน การนำเสนอหรือเผยแพร่ข้อมูล ด้วยสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อช่วยให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่ถูกต้อง ตรงต่อความต้องการทั้งส่วนของเนื้อหาและระยะเวลาการใช้งาน และยังรวมถึงกระบวนการในการนำสารสนเทศที่ผลิตขึ้นไปใช้งาน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการของผู้ใช้งาน เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นวิทยาการที่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีการสื่อสาร

จอห์น วี พาฟลิค (John V. Pavlik, 1998) ให้ความหมายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศว่าควรต้องประกอบด้วยสื่อ 5 ประเภทดังนี้ 1) การสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์ออนไลน์ เช่น การติดต่อออนไลน์แบบไร้สาย การใช้อินเทอร์เน็ต 2) สื่อ CD-ROM 3) สื่อเทปเสียงแม่เหล็ก 4) สื่อดิสเก็ตต์

และ 5) สื่อเทปเสียง ซึ่งในส่วนของสื่อ 3 ประเภทหลัง มีแนวโน้มการใช้ลดลง ในขณะที่สื่อประเภทแรกมีแนวโน้มการใช้สูงมากยิ่งขึ้น

ดำรง วัฒนา (2547 : 379) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักรเครื่องมือทั้งหลายทั้งปวงที่นำไปใช้ในการจัดการสารสนเทศ ตั้งแต่การรวบรวม การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผล การพิมพ์ การสร้างรายงาน การสื่อสารข้อมูล ฯลฯ เทคโนโลยีสารสนเทศจะรวมไปถึงเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดระบบการให้บริการ การใช้และการดูแลข้อมูลด้วย

เทคโนโลยีสารสนเทศหมายถึง เทคโนโลยีที่ประกอบด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม เพื่อการจัดเก็บ ประมวลผลให้สามารถทำงานได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

คุณสมบัติของสารสนเทศที่ดี

ณัฐพันธุ์ เจริญนันทน์และไพบุลย์ เกียรติโกมล (2547 : 41) ได้กล่าวถึงสารสนเทศที่ดีต้องพิจารณาถึงคุณสมบัติดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความถูกต้อง (Accurate) ข้อมูลต้องมีความถูกต้องและปราศจากความคลาดเคลื่อน โดยที่ความถูกต้องจะช่วยส่งเสริมให้สารสนเทศที่ได้มาเกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น แต่ถ้าข้อมูลที่ถูกต้องเข้าไปในระบบสารสนเทศเกิดความผิดพลาดหรือมีข้อบกพร่อง อาจจะส่งผลให้สารสนเทศที่ได้มีความผิดพลาดหรือไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์

2. ทันเวลา (Timeliness) ข้อมูลจะต้องทันต่อเหตุการณ์และไม่ล้าสมัย ความล้าสมัยของข้อมูลทำให้สารสนเทศที่ได้มีประโยชน์ต่อผู้ใช้น้อยลง หรือไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งานเลย แต่ความทันต่อเวลาจะมีความสำคัญต่อผู้ใช้งานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจหรือปัญหาขององค์กร

3. สอดคล้องกับงาน (Relevance) สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและผู้บริหารต้องได้มาจากการประมวลผลของข้อมูลที่มีสารตรงกัน หรือสัมพันธ์กับปัญหาของงาน ข้อมูลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับงานถึงแม้จะเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันต่อเหตุการณ์ แต่ก็จัดว่าไม่มีคุณภาพเนื่องจากไม่สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจหรือไม่สอดคล้องกับความต้องการของงาน นอกจากนี้ข้อมูลที่มีคุณภาพสูงและมีความสัมพันธ์กับงานชนิดหนึ่งอาจไม่เป็นที่ต้องการของงานชนิดหนึ่ง

4. การตรวจสอบได้ (Verifiable) ข้อมูลบางประเภทอาจได้มาจากแหล่งข้อมูลที่ซับซ้อนและหลากหลายทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งผู้ใช้ต้องทำการตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือได้ของสารสนเทศก่อนนำมาใช้งาน มิเช่นนั้นอาจก่อให้เกิดผลเสีย

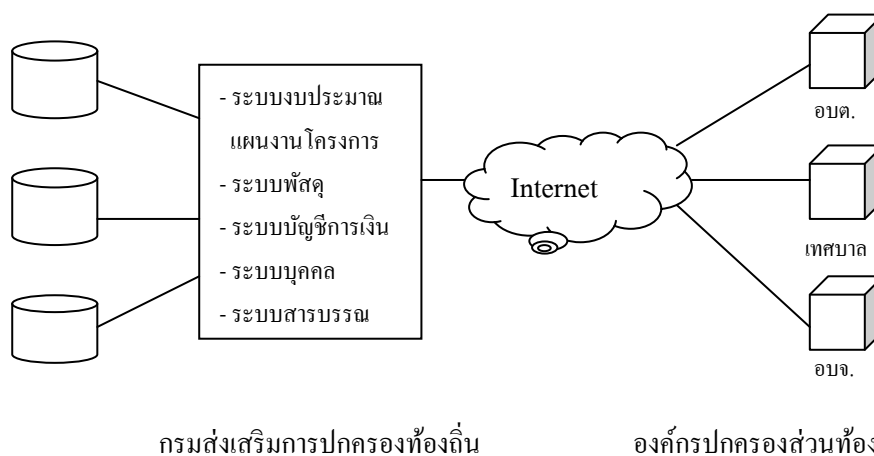
ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

คณาจารย์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2550) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไว้ 4 ข้อดังนี้

1. ความเร็ว การนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยจะช่วยให้การทำงานมีความรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นการประมวลผล การค้นหาข้อมูลจะทำให้สะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูล เช่น การใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ
2. ความถูกต้อง คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่มีการประมวลผลข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ ทำให้ข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลมีความผิดพลาดน้อยกว่าการประมวลผลด้วยมนุษย์
3. การเก็บบันทึกข้อมูล ข้อมูลที่จัดเก็บและบันทึกในระบบคอมพิวเตอร์จะเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีสื่อที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูลทำให้มีความสามารถในการจัดเก็บข้อมูลได้จำนวนมากและมีความคงทนถาวรมากกว่าการจัดเก็บข้อมูลในรูปของกระดาษ
4. การเผยแพร่ข้อมูล การรับส่งข้อมูลในปัจจุบันโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะช่วยให้การเผยแพร่ข้อมูลทำได้อย่างกว้างขวางสามารถแพร่กระจายไปได้ทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การพัฒนา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549) ได้กำหนดระบบงานไว้ 5 ระบบงาน ในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ ระบบการบริหารแผนงาน ระบบการบริหารงบประมาณ ระบบบริหารงานพัสดุ ระบบการบริหารการเงิน ระบบบริหารงานบุคคล และระบบสารบรรณ ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว

ภาพที่ 2.1 แสดงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
(กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2549 สรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ประเทศไทย

มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

พันธกิจ

เพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ดังนี้

1. พัฒนาคอนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน มีสุขภาวะที่ดี อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ชุมชนที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ดุลยภาพของความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ มีภูมิคุ้มกันความเสี่ยงจากความผันผวนของสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ บนพื้นฐานการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระดับการออมที่พอเพียง มีการปรับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม ใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางชีวภาพและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ควบคู่กับการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ และการพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และโลจิสติกส์ พลังงาน และกลไกสนับสนุนการแข่งขันและกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

3. ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและมีการสร้างสรรค์คุณค่า สนับสนุนให้ชุมชนมีองค์ความรู้ และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อคุ้มครองทรัพยากร คุ้มครองสิทธิและส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากร ปรับแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนรักษาผลประโยชน์ของชาติจากข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศ

4. พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ที่มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งสร้างกลไกและกฎระเบียบที่เอื้อต่อการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาสู่ทุกภาคี ควบคู่กับการเสริมสร้างความโปร่งใส สุจริต ยุติธรรมรับผิดชอบต่อสาธารณะ มีการกระจายอำนาจและกระบวนการที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสู่ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ทรัพยากร

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

1.1 การพัฒนาคอนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน

1.2 การเสริมสร้างสุขภาวะคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ มีความสัมพันธ์ทางสังคมและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่

1.3 การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

2. ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

- 2.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- 2.2 การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน
- 2.3 การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล
3. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน
 - 3.1 การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพ และคุณค่าของสินค้าและบริการ บนฐานความรู้และความเป็นไทย
 - 3.2 การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ
 - 3.3 การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม และการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
 - 4.1 การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศน์
 - 4.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 4.3 การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ
 - 5.1 การเสริมสร้างและพัฒนามาตรฐานประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล ให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย
 - 5.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน ให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ
 - 5.3 สร้างภาคราชการที่มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการแทนการกำกับ ควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา
 - 5.4 การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชน เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง
 - 5.5 ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล
 - 5.6 การปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบและขั้นตอน กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา
 - 5.7 การรักษาและเสริมสร้างความมั่นคง เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน

แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย

พ.ศ.2552-2556

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ.2552-2556 เสนอต่อกระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสารเมื่อวันที่ 23 กันยายน พ.ศ.2551 เพื่อให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนา ICT อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้เงื่อนไขที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของการพัฒนา ICT ของประเทศไทย แผนแม่บทฯ ฉบับนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักขึ้น 6 ด้าน โดยภาครัฐ เอกชน และประชาชน จะมีส่วนร่วมดำเนินการกิจกรรมที่กำหนดในแผนฯ เพื่อนำ ICT มาใช้ประโยชน์ในการสร้างศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง สามารถแข่งขันในโลกสากลได้ รวมถึงการสร้างสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ อันนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนไทย ยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนากำลังคนด้าน ICT และบุคคลทั่วไปให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ และใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน

บุคลากร ICT

1. มีสัดส่วนของกำลังคนด้าน ICT ที่จบการศึกษาในแต่ละปี ในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี (ปริญญาโท หรือหลักสูตรการศึกษา/อบรมเฉพาะด้าน ICT ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของผู้จบการศึกษาด้าน ICT ทั้งหมดในปีนั้นๆ

2. มีบุคลากรด้าน ICT ที่ได้รับการทดสอบผ่านมาตรฐานวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของบุคลากร ICT ทั้งหมด

บุคลากรทั่วไปและบุคลากรอาชีพอื่นๆ

3. ประชาชนทั่วไปไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จาก ICT ในชีวิตประจำวัน

4. แรงงานในสถานประกอบการไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 สามารถเข้าถึงและนำ ICT มาใช้ประโยชน์ในการทำงานและการเรียนรู้

5. บุคลากรภาครัฐไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 สามารถเข้าถึงและนำ ICT มาใช้ประโยชน์ในการทำงานและการเรียนรู้

6. กลุ่มผู้ด้อยโอกาส สามารถเข้าถึง ICT และนำ ICT มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10

7. มีแหล่งข้อมูล (เว็บไซต์) บนอินเทอร์เน็ตสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายทั้งในและนอกระบบการศึกษาที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การงานอาชีพ การดูแลรักษาสุขภาพ การติดต่อหรือทำธุรกรรมกับภาครัฐเป็นต้น อย่างน้อย 1,000 เว็บไซต์ ที่มีการเยี่ยมชมสม่ำเสมอ โดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 1,000 unique IP ต่อวัน

8. สัดส่วนการเข้าใช้เว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้ หรือเป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์เกินกว่าร้อยละ 70 ของการเข้าใช้เว็บไซต์ในภาพรวม

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การบริหารจัดการระบบ ICT ของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

1. มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เป็นองค์กรขับเคลื่อนวาระแห่งชาติด้าน ICT ในระดับประเทศ ที่สามารถประสานให้เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการ และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนา ICT ของประเทศที่ชัดเจน สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีกลไกการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ

2. มีสภา ICT เพื่อเป็นตัวแทนของภาคเอกชนในการประสานนโยบายและทำงานร่วมกับภาครัฐเพื่อผลักดันนโยบายและมาตรการด้าน ICT

3. มีกฎหมาย / กฎระเบียบ ที่เอื้อต่อการใช้ ICT และการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

4. มีกระบวนการจัดสรรงบประมาณ ที่มีประสิทธิภาพลดความซ้ำซ้อน เกิดการพัฒนาแบบบูรณาการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่ามากขึ้น

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1. ให้มีบริการเครือข่ายความเร็วสูงที่ความเร็วอย่างน้อย 4 Mbps ในราคาที่เป็นธรรมเมื่อเทียบกับคุณภาพที่ให้บริการ

1.1 ทุกครัวเรือนและสถานประกอบการในจังหวัดศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค และ ทุกอำเภอเมืองของจังหวัดที่เหลือ สามารถเข้าถึงบริการเครือข่ายความเร็วสูง

1.2 สัดส่วนของครัวเรือนและสถานประกอบการที่สามารถเข้าถึงบริการเครือข่ายความเร็วสูง ในพื้นที่ที่เหลือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

2. ให้มีโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อยกระดับการศึกษาของเยาวชนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

2.1 สถาบันการศึกษาระดับมัธยมขึ้นไปทุกแห่ง มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ความเร็วอย่างน้อย 10 Mbps และมีอัตราส่วนคอมพิวเตอร์ต่อนักเรียนอย่างน้อย 1:30 ในปี 2554 และ 1:20 ในปี 2556

2.2 ห้องสมุดประชาชนและศูนย์การเรียนรู้/ศูนย์บริการสารสนเทศชุมชนในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่ความเร็วอย่างน้อย 4 Mbps

3. ให้มีโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริการภาคสังคมที่สำคัญต่อความปลอดภัยในชีวิตและคุณภาพชีวิตของประชาชน

3.1 ศูนย์บริการสารสนเทศชุมชนในระดับตำบลขึ้นไปทุกแห่งมีข้อมูล/สารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการอาชีพในรูปแบบต่างๆ รวมถึงบริการอินเทอร์เน็ต ที่ประชาชนทั่วไป รวมทั้งผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้บริการได้

3.2 สถานพยาบาลและสถานอนามัยในชนบททั่วประเทศทุกแห่งสามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ที่ความเร็วอย่างน้อย 4 Mbps และมีระบบการแพทย์ทางไกลที่มีประสิทธิภาพ ใช้งานได้จริง

3.3 มีระบบการแจ้งเตือนและการจัดการภัยพิบัติที่ทันสมัย สามารถให้บริการได้ในระดับที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ภายในปี 2554

3.4 มีการจัดสรรทรัพยากรอันประกอบด้วยทรัพยากรสื่อสารโทรคมนาคมและโครงข่าย ICT ที่ทันสมัยงบประมาณ และบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรมอย่างถูกต้องในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยสาธารณะอย่างเหมาะสม และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมปฏิบัติการในปี 2552

4. มีแผนแม่บทด้านความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศแห่งชาติ (National Information Security Master Plan) ภายในปี 2552

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารและการบริการของภาครัฐ

1. บริการของรัฐต้องจัดทำโดยเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง เอื้อต่อการทำธุรกิจของภาคเอกชน มี e-Government Interoperability Framework (e-GIF) บนพื้นฐานของมาตรฐานเปิด (Open Standards) ที่ทุกหน่วยงานของรัฐใช้เป็นมาตรฐานร่วมกัน ทำให้สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้ และเกิดบริการของรัฐแบบ Single Window ที่สามารถขยายบริการแบบออนไลน์ไปยังสื่อหลากหลายประเภทสำหรับบริการพื้นฐานของรัฐภายในปี พ.ศ. 2553

2. ทุกหน่วยงานของรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีช่องทางสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะผ่านบริการออนไลน์ และประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง เพื่อให้ประชาชนรับทราบ

3. ยกระดับ e-Government Performance ในการจัดลำดับ e-Government Rankings ขึ้น 15 อันดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 5: ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ICT เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและรายได้เข้าประเทศ

1. มูลค่าของตลาดซอฟต์แวร์ภายในประเทศเติบโตเป็นไม่ต่ำกว่า 150,000 ล้านบาท
2. สัดส่วนของซอฟต์แวร์ที่ผลิตในประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าตลาดซอฟต์แวร์ในประเทศโดยรวม
3. ผู้ประกอบการ ICT ไทยได้ทำโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐเพิ่มขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 20
4. มูลค่าของตลาดดิจิทัลคอนเทนต์ในประเทศเติบโตไม่น้อยกว่า 165,000 ล้านบาท โดยมีสัดส่วนที่ผลิตในประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
5. มูลค่าการส่งออกซอฟต์แวร์ของไทยเพิ่มขึ้นจากปี 2551-2556 อย่างน้อยร้อยละ 30
6. มีโครงการที่ดำเนินการโดยผู้ประกอบการไทยได้รับรางวัลระดับนานาชาติไม่ต่ำกว่า 50 โครงการต่อปี
7. มีเมืองที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ICT ในระดับโลกในประเทศไทย
8. เพิ่มค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาด้าน ICT ของภาครัฐและเอกชนอย่างน้อยร้อยละ 15 ในช่วงปี 2551-2556

ยุทธศาสตร์ที่ 6: การใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

1. สัดส่วนสถานประกอบการที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น โดยมีสถานประกอบการที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเป็นร้อยละ 50
2. สัดส่วนของสถานประกอบการขนาดเล็ก (ลูกจ้าง 1-15 คน) ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 25
3. สัดส่วนของสถานประกอบการที่มีการขายสินค้าและบริการผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5

4. มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เป็น B2B และ B2C ของประเทศเติบโตไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ต่อปี
5. ลดค่าดำเนินการด้านลอจิสติกส์ของประเทศลงให้เหลือร้อยละ 16 ต่อ GDP ในปี พ.ศ. 2554 (ตามที่ระบุในยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบลอจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2550-2554)
6. อัตราการจ้างแรงงานที่ปฏิบัติงานด้าน ICT ในภาคธุรกิจโดยรวมเพิ่มขึ้นเป็น 200,000 คน
7. มีเครือข่ายสหกรณ์ที่เกี่ยวกับการเกษตรที่มีการใช้ ICT ในกิจการในระดับก้าวหน้าไม่น้อยกว่า 10 เครือข่าย
8. มีระบบสารสนเทศสุขภาพแห่งชาติที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและใช้งานได้จริง

แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามโครงการแผนแม่บทระบบข้อมูลสารสนเทศขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนา ICT องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนนี้เป็นกรนำเสนอวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ และแผนงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์และสถานะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการระดมความคิดเห็นจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

วิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการและการบริการประชาชน (e-Local Admin) อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งทางภูมิปัญญา ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น”

พันธกิจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

พันธกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในช่วง 5 ปี เพื่อให้เกิดผลตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้เป็นดังนี้

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมตามสภาพของท้องถิ่น
2. พัฒนาการบริหารงาน การจัดการ และการบริการประชาชน โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาทดแทนหรือปรับปรุงระบบงานปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการเสริมสร้างความรู้ เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น
4. พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ภายใต้วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
6. พัฒนาบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในทุกระดับให้สามารถใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์

เพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม แผนแม่บทฯ ฉบับนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาไว้ 5 ด้าน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งดำเนินการในช่วง 5 ปี เพื่อนำ ICT มาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการ การบริการประชาชน การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อเป็นแหล่งเสริมสร้างความรู้ของท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้านได้แก่

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของท้องถิ่น (TongTinNet)
2. พัฒนา ICT เพื่อการบริหารจัดการภายในองค์กร และพัฒนา ICT การให้บริการกับประชาชน (e-Local Admin)
3. พัฒนา ICT เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น
4. พัฒนา ICT เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น
5. พัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อการทำงานภายใต้วัฒนธรรมอิเล็กทรอนิกส์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของท้องถิ่น (TongTinNet)

“พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานระบบคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย และระบบสื่อสารข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นเหมาะสมกับการใช้งาน สนับสนุนการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภายใน และสามารถต่อเชื่อมกับหน่วยงานภายนอก เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารงาน และการบริการประชาชน”

เป้าหมาย

1. มีระบบคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมต่อการใช้งานตามสภาพความพร้อมของท้องถิ่น
2. มีระบบเครือข่ายเชื่อมโยงหน่วยงานภายในของท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ มีเสถียรภาพการทำงาน และมีความมั่นคงในเรื่องข้อมูลข่าวสาร
3. มีระบบเครือข่ายสื่อสารข้อมูลเชื่อมกับท้องถิ่นอื่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานภายนอกอื่นๆ

แผนงานและกิจกรรม

1. พัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมตามสภาพของท้องถิ่น
2. พัฒนาระบบเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงหน่วยงานภายในของท้องถิ่น
3. พัฒนาระบบเครือข่ายและการสื่อสารข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงท้องถิ่นกับหน่วยงานภายนอก
4. พัฒนาระบบเครือข่ายและการสื่อสารข้อมูลให้ครอบคลุมทั่วถึงในท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถรับบริการ สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ได้อย่างทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนา ICT เพื่อการบริหาร จัดการ และการให้บริการ (e-LocalAdmin)

“พัฒนาการบริหาร การจัดการ โดยการนำ ICT เข้ามาทดแทนหรือปรับปรุงระบบงานปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้เกิดบูรณาการและเอกภาพในระบบข้อมูล การวางแผน ประสานงาน การจัดสรรงบประมาณ ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน รวมทั้งนำ ICT มาใช้ในการให้บริการแก่ประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งจะสร้างคุณค่าให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการในด้านความสะดวกรวดเร็วในการใช้บริการ รวมถึงความโปร่งใส ตรวจสอบได้ อันจะสนับสนุนบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น”

เป้าหมาย

1. ทุกหน่วยงานภายในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนใช้สารสนเทศร่วมกันผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้

2. มีระบบสารสนเทศพื้นฐานสำหรับการบริหารงานได้แก่ ระบบสารบรรณ และระบบจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ บริหารงานบุคคล พัสดุ งบประมาณ การเงิน บัญชี
3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถให้บริการพื้นฐานแก่ประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบ One Stop Service รวมทั้งสามารถให้บริการที่เกี่ยวกับการชำระค่าธรรมเนียมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
4. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการให้บริการประชาชน

แผนงานและกิจกรรม

1. พัฒนาฐานข้อมูลของท้องถิ่นโดยกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับข้อมูลและการสื่อสารเพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้ข้อมูลร่วมกันและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาระบบบริหารงานท้องถิ่นอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งได้แก่ระบบสารสนเทศและระบบการเชื่อมโยงข้อมูลภายในเมือง เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร (MIS) การบริหารงานของหน่วยงาน (back office) และการบริการประชาชน (front office)
3. พัฒนาระบบข้อมูลภูมิสารสนเทศ (Geographic Information System : GIS) ของท้องถิ่นที่ทันสมัย และนำมาใช้งานกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมรวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากร การป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ แบบบูรณาการ
4. พัฒนาศูนย์รวมข้อมูลข่าวสารและบริการของท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและการบริการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว
5. จัดตั้งผู้ดูแลหรือหน่วยงานรับผิดชอบในการวางแผน ส่งเสริม พัฒนาบำรุงรักษาและหาข้อมูลและปรับปรุงข้อมูล ดำเนินการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้สอดคล้องกับแผนแม่บท ICT

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ใช้ ICT เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น

“ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากสารสนเทศที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับทราบและสามารถเข้าถึงข้อมูลและการบริการการศึกษา สาธารณสุข การบริการด้านรักษาความปลอดภัย การคมนาคม และสันติภาพการ อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และทันการ”

เป้าหมาย

1. มีการนำ ICT มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาด้านสังคม เช่น สาธารณสุข การศึกษา การเรียนรู้ของประชาชน
2. ครูและนักเรียนในท้องถิ่นสามารถเข้าถึงและใช้ ICT เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้

3. มีศูนย์บริการสารสนเทศชุมชนครบทุกชุมชน
4. มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในท้องถิ่น
5. มีบริการ เผยแพร่ข้อมูล และรับเรื่องราวร้องทุกข์ ผ่านระบบ Internet แก่ประชาชนในท้องถิ่น ในบริเวณสาธารณะ หน่วยงาน ห้องสมุด และศูนย์การค้า

แผนงานและกิจกรรม

1. อบรมบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถใช้สื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. พัฒนา Internet ชุมชน
3. พัฒนาระบบการให้บริการข้อมูล และรับเรื่องราวร้องทุกข์
4. พัฒนาศูนย์ความรู้ท้องถิ่น
5. พัฒนาระบบ e-Learning
6. จัดทำระบบเพื่อการเผยแพร่ข้อมูล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : พัฒนา ICT เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น

“เพิ่มศักยภาพด้านเศรษฐกิจของท้องถิ่นโดยการใช้ ICT ในการดำเนินงานด้านต่างๆ”

เป้าหมาย

1. มี Web Directory สำหรับผู้ผลิตสินค้าและผู้ให้บริการในท้องถิ่น
2. มีการจัดอบรมการใช้ ICT แก่ผู้ผลิตสินค้าและผู้ให้บริการในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง
3. ข้อมูลการแก้ไขปัญหาคความยากจน

แผนงานและกิจกรรม

1. พัฒนาจัดทำ Local Business Web Directory
2. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดอบรม ICT สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ผลิตสินค้า รวมทั้งเกษตรกรในท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : พัฒนาศูนย์บริการบุคคลเพื่อการทำงานภายใต้วัฒนธรรม

อิเล็กทรอนิกส์ (e-Culture)

“พัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรของท้องถิ่น ทั้งในระดับผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า ”

เป้าหมาย

1. ฝึกอบรมบุคลากรของท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองภารกิจของตน
2. กำหนดแนวทางการฝึกอบรมให้มีความเหมาะสมกับบุคลากรในแต่ละระดับและสายงาน โดยพิจารณาจากหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคลากร เช่น บุคลากรระดับผู้บริหาร บุคลากรสายปฏิบัติการ เป็นต้น
3. การส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการระบบสารสนเทศที่จำเป็นของท้องถิ่น

แผนงานและกิจกรรม

1. ฝึกอบรมบุคลากรด้านการบริหารและจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. โครงการฝึกอบรมทักษะพื้นฐานในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ
3. โครงการฝึกอบรมทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเฉพาะทาง
4. โครงการฝึกอบรมความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสนับสนุนการปฏิบัติงาน
5. พัฒนาศูนย์ข้อมูลของท้องถิ่นให้มีความรู้ด้าน ICT อย่างเหมาะสมและต่อเนื่องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่ตลอดเวลา

มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 4 มาตรฐานคือ

การบริหารจัดการ

1. การบริหารภารกิจเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน มีเกณฑ์การประเมินดังนี้
 - 1.1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540
 - 1.2 จัดให้มีช่องทางประจำสำหรับเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของ อปท.
 - 1.3 การจัดวางระบบควบคุมภายในตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 คือ การสำรวจการวางโครงสร้างขององค์กร การจัดทำรายงานเป็นรูปเล่ม และการจัดส่งรายงาน
 - 1.4 มีช่องทางและปรากฏหลักฐานการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

1.5 อปท. มีการบริหารงบประมาณ คือ จัดทำข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี ให้สามารถใช้ได้ทันในวันที่ 1 ตุลาคม ส่งสำเนาประกาศงบประมาณรายจ่ายให้ผู้ดูแลภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ประกาศ จัดทำรายงานข้อมูลรายรับ รายจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี และในปีงบประมาณที่ผ่านมาไม่มีข้อทักท้วง เรื่องการตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีจาก สตง. หรือจาก สด. หรือจาก ผู้ตรวจ สต. หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.6 การบริหารพัสดุ อปท. มีหน้าที่ดำเนินการจัดทำรายงานขออนุมัติจัดซื้อจัดจ้างต่อผู้สั่งจ้าง แต่งตั้งผู้แทนชุมชนหรือประชาคมเข้าร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง โดยวิธีสอบราคาประกวดราคา และวิธีพิเศษ มีการส่งประกาศและเอกสารการสอบราคา ประกวดราคา ไปเผยแพร่ตามหลักเกณฑ์ที่ระเบียบกำหนด จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์งานก่อสร้างในพื้นที่ จัดทำสรุปผลจัดซื้อจัดจ้างทุกเดือน เพื่อเป็นกรณีสำหรับการตรวจสอบของประชาชน กรรมการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีสอบราคา ประกวดราคาและวิธีพิเศษ จัดทำทะเบียนคุมครุภัณฑ์

1.7.การโอนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ

1.8 การเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ (ยกเว้นกรณีการเปลี่ยนแปลง คำชี้แจงตามนโยบายรัฐบาล กระทรวงมหาดไทย หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลตามกฎหมาย)

2. การบริหารงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของ อปท. มีเกณฑ์การประเมินดังนี้

2.1. การแต่งตั้งองค์กรจัดทำแผนพัฒนาของ อปท. ตามระเบียบ มท. ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาของ อปท. พ.ศ.2548

2.2. การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2551 - 2553)

2.3. อปท. นำโครงการ/กิจกรรมที่เป็นข้อเสนอของประชาคมท้องถิ่นหรือแผนชุมชนมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี (2551 - 2553)

2.4 อปท. นำโครงการในแผนพัฒนาสามปี (2551-2553) มาจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2551 (เฉพาะโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ปี 2551)

2.5. การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบฯ

2.6. อปท. ดำเนินการจัดทำข้อตกลงในการปฏิบัติราชการระหว่างส่วนราชการกับผู้บริหารท้องถิ่น

2.7. อปท. มีโครงการซึ่งได้บูรณาการการปฏิบัติงานร่วมกับ อปท. อื่นหรือร่วมกับหน่วยงานอื่นในรอบปีที่ผ่านมา

2.8. อปท. ส่งเสริมพัฒนาความรู้ ความสามารถให้แก่ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

2.9. อปท. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมสภาท้องถิ่น

3. การบริหารภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

3.1. อปท. จัดทำแผนการดำเนินงานแล้วเสร็จภายในกำหนด และเผยแพร่ให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นและประชาชนทราบ

3.2. การแจ้งผลการพิจารณาให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ยื่นคำขออนุญาต อนุมัติ หรือความเห็นชอบของ อปท. ภายในกำหนด

3.3 กระบวนการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน

4. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

4.1 อปท. ดำเนินการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน คือ กระจายอำนาจการตัดสินใจ จัดตั้งหรือสนับสนุนศูนย์บริการร่วม มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือโทรคมนาคมและอื่นๆ

4.2 อปท. มอบอำนาจในการตัดสินใจอย่างไร

4.3 อปท. มีการจัดทำแผนภูมิขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

5. การปรับปรุงภารกิจของ อปท. มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

5.1 ในช่วงระยะสามปีที่ผ่านมา อปท. มีการพิจารณาทบทวน ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกภารกิจ

5.2 ในช่วงระยะสามปีที่ผ่านมา อปท. จัดให้มีการจัดทำแก้ไข ปรับปรุง ยกเลิก ข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง กฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง (ไม่รวมถึงข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่าย)

6. การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

6.1 การกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานบริการสาธารณะของแต่ละงานประกาศให้ประชาชนทราบ ตามแนวทางที่ มท.กำหนด

6.2 ร้อยละของเรื่องร้องเรียน เสนอแนะ หรือเสนอความคิดเห็นจากประชาชนหรือส่วนราชการที่สามารถตอบคำถาม หรือแจ้งผลการดำเนินการภายใน 15 วันหรือภายในระยะเวลาที่กำหนด

6.3 การจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ณ สำนักงาน

7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 7.1 มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการของ อปท.
- 7.2 อปท. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ
คุณภาพของบริการ ความคุ้มค่าของภารกิจ ความพึงพอใจของประชาชน
- 7.3 อปท. มีการประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อการจัดบริการ
สาธารณะของ อปท.

การบริหารงานบุคคลและกิจการสภา

1. การบริหารงานบุคคล มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

- 1.1 การจัดทำแผนอัตรากำลัง ต้องมีการวิเคราะห์ภารกิจหน้าที่ ลักษณะงาน โดยดู
ปริมาณงาน ความยากและคุณภาพของงาน เพื่อกำหนดตำแหน่งได้อย่างถูกต้อง คุ้มค่า
- 1.2 ตรวจสอบการประกาศใช้แผนอัตรากำลัง 3 ปี
- 1.3 ข้อมูลข้าราชการส่วนท้องถิ่นและลูกจ้าง
- 1.4 การเลื่อนขั้นเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือนจะต้องมีการประเมินในรูปของ
คณะกรรมการ ภายใต้หลักเปิดเผยโปร่งใส ประสิทธิภาพ
- 1.5 ระยะเวลาการออกคำสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 1.6 ความถูกต้องของการเลื่อนขั้นเงินเดือนทั้งในเรื่องวงเงินและจำนวน
- 1.7 การบรรจุแต่งตั้ง
- 1.8 การออกคำสั่งด้านการบริหารงานบุคคล
- 1.9 ความถูกต้องสมบูรณ์ของคำสั่ง
- 1.10 กรณีมีตำแหน่งว่าง ทั้งตำแหน่งผู้ปฏิบัติและผู้บริหาร ตรวจสอบแผนอัตรากำลัง
และการเบิกจ่ายเงินเดือนของพนักงาน ว่าอัตรากำลังเป็นไปตามแผนหรือไม่ และหนังสือ
รายงานเหตุผล (ถ้ามี)
- 1.11 ภาระค่าใช้จ่ายด้านรายจ่ายด้านบุคลากรและประโยชน์ตอบแทนอื่นเทียบกับ
งบประมาณรายจ่ายประจำปี
- 1.12 การประชุมถ่ายทอดนโยบายแนวทางการปฏิบัติงานผู้บริหารและเจ้าหน้าที่
ผู้ปฏิบัติงาน
- 1.13 การดำเนินการตามแผนพัฒนาบุคลากร
- 1.14 การพัฒนาบุคลากร
- 1.15 การประเมินผลการฝึกอบรม

- 1.16 การจัดทำมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมขององค์กร
- 1.17 การดำเนินกิจกรรมด้านมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรม
- 1.18 การสร้างองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
- 1.19 การจัดทำกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคล
- 1.20 การสื่อสารด้านการบริหารงานบุคคล

2. การดำเนินกิจการของสภาท้องถิ่น มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

2.1 การกำหนดสมัยประชุมสามัญของสภาท้องถิ่น มีการกำหนดจำนวนและระยะเวลาสมัยประชุมสามัญประจำปีถูกต้อง มีการติดประกาศกำหนดสมัยประชุมสามัญในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของ อปท. มีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและประชาชนทราบด้วยวิธีอื่นๆ เช่น สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ

2.2 การเรียกประชุมของสภาท้องถิ่น (สมัยสามัญ) กรณีที่มีใช้เหตุอันรีบด่วน

2.3 การนัดประชุมสภาท้องถิ่น (สมัยสามัญและวิสามัญ) กรณีที่มีใช้เป็นการประชุมสภาครั้งแรกหรือการประชุมอันรีบด่วน

2.4 การส่งสำเนาร่างข้อบัญญัติให้แก่สมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีมิใช่การประชุมอันรีบด่วน

2.5 การส่งรายงานของคณะกรรมการแปรญัตติให้แก่สมาชิกสภาท้องถิ่น กรณีมิใช่ต้องพิจารณาเป็นการด่วน

2.6 มีการจัดเอกสารเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่สำคัญ

2.7 สภาท้องถิ่นได้จัดทำเอกสารเกี่ยวกับงานสารบรรณของสภาท้องถิ่นไว้

2.8 ในรอบปีที่ผ่านมา มีสมาชิกสภาท้องถิ่นได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้

2.9 สถานที่ทำงานของสภาท้องถิ่น บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน

การบริหารงานการเงินและการคลัง

1. การจัดทำงบประมาณและการพัสดุ มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

1.1 ผู้บริหาร อปท. เสนอร่างงบประมาณต่อสภา อปท. ทันภายใน 15 สิงหาคม

1.2 การขอความตกลงกับผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อขอยกเว้นการปฏิบัติตามระเบียบ มท.ว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

1.3 มีการประกาศโดยเปิดเผยให้ประชาชนทราบ ณ สำนักงาน อปท. และส่งสำเนางบประมาณรายจ่ายประจำปีหรืองบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมที่ได้รับอนุมัติแล้วให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอทราบ แล้วแต่กรณี ภายใน 15 วัน ตามข้อ 39

1.4 มีการทักท้วงเรื่องการจัดงบประมาณรายจ่ายประจำปีจาก สตง. หรือจากจังหวัด หรือจาก ผู้ตรวจ สต. หรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในปีงบประมาณที่ผ่านมา

1.5 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้าง

1.6 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคากลางงานก่อสร้าง

1.7 มีการจัดตั้งศูนย์หรือช่องทางรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของ อปท.

1.8 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปี

1.9 มีการจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญา

2. การจัดเก็บรายได้

2.1 กรณีประเมินอบจ. มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

2.1.1 การบริหารการจัดเก็บรายได้ มีการออกข้อบัญญัติ อบจ. จัดเก็บภาษี และค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากการค่าน้ำมัน ยาสูบ และผู้เข้าพักในโรงแรม มีการออกข้อบัญญัติ อบจ. จัดเก็บค่าธรรมเนียมจากการให้บริการ หรือค่าธรรมเนียมอื่นๆ ข้อบัญญัติจัดหาประโยชน์ในทรัพย์สินและการดำเนินกิจการอื่น และการจัดส่งรายงานสถิติการคลังท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ ภายในระยะเวลาที่กำหนดสิ้นปีงบประมาณ

2.1.2 ผลการจัดเก็บรายได้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินภาษีและค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากน้ำมัน, ยาสูบ และผู้เข้าพักในโรงแรมโดยรวม สัดส่วนจำนวนรายได้ชำระภาษีและค่าธรรมเนียมบำรุง อบจ. จากน้ำมัน ยาสูบและผู้เข้าพักในโรงแรมต่อจำนวนผู้ที่อยู่ในข่ายต้องชำระ โดยรวม และการเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินที่จัดเก็บได้จากค่าธรรมเนียมในการให้บริการ ค่าธรรมเนียมอื่นๆ จากการจัดหาประโยชน์ในทรัพย์สิน

2.2 กรณีประเมินเทศบาล/อบต.

2.2.1 การบริหารการจัดเก็บรายได้ มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุขฯ การจัดส่งรายงานสถิติการคลังท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ ภายในระยะเวลาที่กำหนด

2.2.2 การพัฒนาระบบข้อมูลแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน การจัดทำระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน (ด้วยมือหรือ IT) และการนำแผนที่ภาษีฯ ไปใช้ประกอบการประเมินภาษี มีการปรับข้อมูลทะเบียนทรัพย์สินและแผนที่ภาษี ให้เป็นปัจจุบันและถูกต้อง

2.2.3 ผลการจัดเก็บรายได้ การเพิ่มขึ้นของจำนวนเงินภาษี โรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ ค่าธรรมเนียมและใบอนุญาตตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุขฯ โดยรวม อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนรายได้เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้ายภาษีบำรุงท้องที่ ค่าธรรมเนียมและใบอนุญาตตาม พ.ร.บ. การสาธารณสุขฯ สัดส่วนจำนวนเงินภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษี

บำรุงท้องที่ ค่าธรรมเนียมและใบอนุญาตตาม พ.ร.บ.การสาธารณสุข ที่จัดเก็บได้โดยรวมต่อจำนวนเงินผู้ที่อยู่ในข่ายต้องชำระภาษี (ผ.ท.5) ทั้งหมด และ สัดส่วนจำนวนรายผู้ชำระภาษี โรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ ค่าธรรมเนียมและใบอนุญาตตาม พ.ร.บ.การสาธารณสุข ที่จัดเก็บได้โดยรวมต่อจำนวนผู้ที่อยู่ในข่ายต้องชำระภาษี (ผ.ท.5) ทั้งหมด

3. การบริหารการเงินและบัญชี

3.1 การปฏิบัติตามระเบียบ มท. ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงินและการตรวจเงินของ อปท. พ.ศ.2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม การขอทำความตกลงกับผู้ว่าราชการจังหวัด กรณีไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบ มท. ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม การขยายเวลาเบิกจ่ายเงินที่ขอเกินเงินโดยที่ยังไม่ได้ก่อหนี้

3.2 การบริหารงบประมาณ รายละเอียดผู้ชำระภาษี (กค.1) ครอบคลุมตามแผนที่ภาษี และทะเบียนคุมผู้ชำระภาษี (ผท.5) ในระบบแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ทะเบียนลูกหนี้ ผู้ชำระภาษีมีจำนวนผู้เสียภาษีรายใหม่เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละของผู้ชำระภาษีรายเดิม อปท. สามารถจัดเก็บภาษีได้ครบถ้วนตามรายละเอียดผู้ชำระภาษี (กค.1) หรือทะเบียนลูกหนี้ในอัตราร้อยละ และ อปท. มีลูกหนี้ผู้ค้างชำระภาษี เกินกว่า 3 ปี เป็นอัตราร้อยละของผู้ชำระภาษีประจำปี

3.3. การบริหารรายจ่าย อปท. มีการบริหารจัดการในเรื่องการวางฎีกาเบิกจ่ายเงินประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้ เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงิน มีการสงั้เงินยืมเงินงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบ และมีรายการใช้จ่ายเงินสะสมในลักษณะงบดำเนินการปกติ (ยกเว้นงบฉุกเฉิน) ในอัตราร้อยละงบประมาณรายจ่ายประจำปี

3.4. การจัดทำบัญชีและรายงานการเงิน มีการบันทึกบัญชีเป็นปัจจุบันและจัดทำรายงานการเงินประจำเดือนเสนอผู้บริหารท้องถิ่นได้ภายในเดือนถัดไป จัดทำงบแสดงฐานะการเงิน และรายงานการเงินต่างๆที่กำหนดภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ รายละเอียดในงบทรัพย์สินเปรียบเทียบกับทะเบียนทรัพย์สินถูกต้องตรงกันเป็นอัตราร้อยละ ขณะที่ประเมินมีการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ในแต่ละฐานข้อมูล

4. การจัดส่งเงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการส่วนท้องถิ่น มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

4.1 จัดส่งเงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญฯ ประจำปีงบประมาณ ครบถ้วนถูกต้องตามอัตราที่กฎหมายกำหนด คือ อบจ. และ อบต. ร้อยละ 1 เทศบาลร้อยละ 2 ของงบประมาณการรายรับตามข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

4.2 จัดส่งเงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญฯ ประจำปีงบประมาณ 2551 ภายในเดือนธันวาคม หรือภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ อปท.ได้ประกาศใช้ข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

4.3 การนำส่งเงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญฯ ประจำปีงบประมาณ 2551 เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

4.4 การส่งเงินสมทบกองทุนบำเหน็จบำนาญฯ ย้อนหลัง 3 ปี

การบริการสาธารณะ

1. ถนน ทางเดิน และทางเท้า มีเกณฑ์การประเมิน คือการก่อสร้างถนน ทางเดิน และทางเท้า การบำรุงรักษาถนน ทางเดิน และทางเท้าขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ไฟฟ้าสาธารณะและทางระบายน้ำ มีเกณฑ์การประเมิน คือการให้บริการไฟฟ้าสาธารณะในพื้นที่รับผิดชอบ การกำหนดแผนและข้อมูลทางระบายน้ำในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค มีเกณฑ์การประเมิน คือการวางแผนการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การดำเนินงานเพื่อให้บริการน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การพัฒนาเด็กและเยาวชน มีเกณฑ์การประเมิน คือการวางแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน จัดหรือสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. การส่งเสริมกีฬา มีเกณฑ์การประเมิน คือการบริหารจัดการการกีฬา จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกีฬาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6. การส่งเสริมผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส มีเกณฑ์การประเมิน คือส่งเสริมผู้สูงอายุ การพัฒนาและส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7. งานสาธารณสุข มีเกณฑ์การประเมิน คือการสนับสนุนกิจกรรมด้านสาธารณสุข การส่งเสริมงานสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. การส่งเสริมการพัฒนาสตรีและการส่งเสริมอาชีพ มีเกณฑ์การประเมิน คือการส่งเสริมการพัฒนาสตรี ส่งเสริมอาชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีเกณฑ์การประเมิน คือการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ปัจจัยสำหรับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

10. การส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น และการท่องเที่ยว
มีเกณฑ์การประเมิน คือการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณี ส่งเสริมการท่องเที่ยว
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

11. การจัดการสิ่งแวดล้อม มีเกณฑ์การประเมิน คือบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม
ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้

ความหมายและลักษณะสำคัญของตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ (Indicators) เป็นสิ่งที่แสดงสถานะหรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง
ไป หรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ในภาษาไทยมีคำที่นำมาใช้ในความหมาย
เดียวกับคำว่า “ตัวบ่งชี้” อยู่หลายคำ เช่น ดัชนี ตัวชี้ ตัวชี้้นำ ตัวชี้วัด และเครื่องชี้วัด เป็นต้น ได้มี
นักวิชาการให้ความหมายของตัวบ่งชี้ไว้ต่าง ๆ กัน เช่น

จอร์นสโตน (Johnstone, 1981 : 2) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกปริมาณ
เชิงสัมพัทธ์ หรือสถานะของสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องบ่งบอกสถานะที่เจาะจง
หรือชัดเจน แต่บ่งบอกหรือสะท้อนภาพของสถานการณ์ที่เราสนใจเข้าไปตรวจสอบอย่างกว้างๆ
หรือให้ภาพเชิงสรุปโดยทั่วๆ ไปซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

บุลสทิน และจีตัน (Burstein, Oakes and Gupton, 1992 : 410) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้
ไว้ว่าตัวบ่งชี้เป็นค่าสถิติที่ให้สารสนเทศเกี่ยวกับสถานะ คุณภาพ หรือผลการปฏิบัติงานของระบบ
การศึกษาซึ่งอาจเป็นค่าสถิติเฉพาะเรื่องหรือค่าสถิติรวม (Single or Composite Statistics) ก็ได้โดย
จะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังต้องให้สารสนเทศที่สอดคล้องกับ
คุณลักษณะที่ต้องการจะวัดด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530 : 18) ได้ให้ความหมายของตัวบ่งชี้ไว้ว่า
ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่แสดงสถานะ หรือชี้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปโดยอาศัยทรัพยากรที่มี
อยู่อย่างจำกัด ซึ่งตัวบ่งชี้สามารถวินิจฉัย และช่วยชี้บทบาทหน้าที่ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคของการ
ดำเนินงานขององค์ประกอบต่างๆ ของการจัดการศึกษาในช่วงเวลาและระดับที่ต้องการวัดหรือตรวจสอบ

อำรุง จันทวานิช (2525 : 18) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้เป็นสารสนเทศที่ช่วยให้การวินิจฉัยและ
ชี้สถานะ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานทางการศึกษาในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2536 : 68) ได้กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปรหรือ
ค่าที่สังเกตได้ซึ่งใช้บ่งบอกสถานภาพ หรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงาน

พรพันธ์ บุญรัตนพันธ์ และบุญเลิศ เลี้ยวประไพ (2531 : 13) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ คือตัวแปรหรือกลุ่มของตัวแปรต่างๆ ที่จะวัดสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเป็นปริมาณ และเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงระดับ ขนาด หรือความรุนแรงของปัญหาหรือสถานภาพที่ต้องการวัด

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ เป็นสารสนเทศหรือค่าที่สังเกตได้เชิงปริมาณหรือเป็นสารสนเทศเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้บ่งบอกสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัด หรือสะท้อนลักษณะรวมทั้งปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานอย่างกว้างๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า มีการใช้คำภาษาไทยอยู่หลายคำในความหมายเดียวกันกับคำว่า “ตัวบ่งชี้” โดยถอดความมาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Indicator” และ “Index” อย่างไรก็ตามในความหมายดั้งเดิมของภาษานั้นคำว่า Indicator และ Index มีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ Index หมายถึงตัวแปร หรือตัวแปรรวมที่ใช้แทนปริมาณของการเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะต่างๆ ซึ่งเป็นสารสนเทศในเชิงปริมาณเท่านั้น ส่วนลักษณะที่สำคัญของตัวบ่งชี้สรุปได้ 3 ประการดังนี้ (Johnstone, 1981 : 4)

1. ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่บ่งบอก/กำหนดเป็นเชิงปริมาณ หรือสามารถทำให้เป็นปริมาณได้โดยมิใช่เป็นการบรรยายข้อความ ในการตีความหมายค่าตัวเลขของตัวบ่งชี้แต่ละตัวจะต้องนำมาเปรียบเทียบกับกฎเกณฑ์ที่สร้างขึ้น จึงจะสามารถบอกได้ว่าค่าตัวเลขที่ได้สูงหรือต่ำ มีความหมายเป็นอย่างไร และในการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระบบตัวเลขของตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นต้องมีความชัดเจน

2. ค่าของตัวบ่งชี้เป็นค่าชั่วคราวไม่ถาวร มีการแปรผันตามเวลาและสถานที่ นั่นคือตัวบ่งชี้จะบ่งบอกความหมายโดยมีเงื่อนไขของเวลาและสถานที่กำกับ กล่าวคือ ตัวบ่งชี้จะบ่งบอกความหมายเฉพาะในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง และเฉพาะเขตพื้นที่หรือบริเวณส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบที่ต้องจะตรวจสอบ ตัวบ่งชี้ อาจจะมีช่วงเวลาเป็นเดือนหรือปีก็ได้ เช่น ตัวบ่งชี้ในช่วงระยะ 3 เดือน หรือช่วงระยะ 5 ปีของจังหวัด เขต ภูมิภาค หรือประเทศใดๆ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการจัดทำตัวบ่งชี้ขึ้นๆ

3. ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัดในลักษณะกว้างๆ หรือให้ภาพในเชิงสรุปโดยทั่วไป มากกว่าที่จะเป็นภาพที่เฉพาะเจาะจงในรายละเอียดส่วนย่อย ตัวบ่งชี้ที่นำมาใช้ในด้านสังคมศาสตร์อาจไม่จำเป็นต้องเป็น ตัวบ่งชี้ อย่างแม่นยำหรือเที่ยงตรงร้อยเปอร์เซ็นต์ตัวบ่งชี้ที่ใช่วัดทางด้านสังคมศาสตร์เปรียบเสมือนการใช้กระดาษลิทมัสที่ใช้ทดสอบความเป็นกรดหรือด่างของสารละลาย ถ้าเป็นกรดกระดาษจะเปลี่ยนเป็นสีแดง และถ้าเป็นด่างจะเป็นสีน้ำเงิน แต่ถ้าจะวัดลักษณะความเป็นกรดที่แน่นอนจะต้องดำเนินการทดสอบทางเคมี โดยวัดค่า PH ดังนั้น ตัวบ่งชี้ทาง

สังคมศาสตร์จะช่วยชี้ให้เห็นสภาพหรือสถานการณ์ที่จะตรวจสอบได้กว้างๆ เช่นเดียวกับกระดาษลิทมัส อาจไม่จำเป็นต้องวัดให้ได้ค่าที่ตรงแบบการวัดทางวิทยาศาสตร์

ประเภทของตัวบ่งชี้

ประเภทของตัวบ่งชี้มีหลายชนิดขึ้นอยู่กับวิธีการและเกณฑ์ในการแบ่ง แต่โดยทั่วไปสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. จำแนกโดยอาศัยการใช้ตัวแปรต่างๆ ที่นำมากำหนดเป็นตัวบ่งชี้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ชนิด (Johnstone, 1981 : 15-16)

1.1 ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative Indicators) เป็นตัวบ่งชี้ที่มีลักษณะง่าย ๆ ที่สุด ซึ่งใช้ในการวิจัย การบริหารและการวางแผน โดยทำการเลือกตัวแปรเพียงตัวเดียวมาสะท้อนแง่มุมหนึ่งของระบบ เช่น ตัวบ่งชี้ตัวแทนตัวแปรทางการศึกษาในระบบการศึกษานิยมใช้กันมากที่สุด คือ อัตราการเข้าเรียน (Enrolment Ratio) ค่าร้อยละของผลิตภัณฑ์รวม (Percentage of the Cross National Product : GNP) ที่ใช้เพื่อการจัดการศึกษา บางครั้งก็ใช้ระดับการศึกษา (Level of Education) หรืออัตราการรู้หนังสือ (Literacy Rate) ซึ่งในปัจจุบันการเลือกตัวแปรตัวหนึ่งตัวใดให้เป็นตัวแทนของระบบ มักเป็นไปตามอำเภอใจ ไม่ค่อยได้ตัดสินใจให้ได้อย่างแท้จริง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการนำผลไปใช้เพื่อสรุปอ้างอิงการเลือกตัวแปรเพียงตัวเดียวให้ทำหน้าที่แทนเสมือนระบบทั้งระบบ มักจะไม่เป็นที่ยอมรับของนักนโยบาย นักวางแผน นักบริหารหรือนักวิจัย เพราะระบบต่างๆ มีความซับซ้อนประกอบด้วยระบบย่อยๆ และแง่มุมต่างๆ มาก ดังนั้นจะต้องระมัดระวังในการเลือกสรรตัวแปร ซึ่งต้องมีเหตุผลที่ชัดเจนว่าเหตุใดจึงเลือกตัวแปรนี้โดยไม่เลือกตัวแปรอื่น ต้องขจัดความลำเอียงและการขาดเหตุผลให้หมดไป

1.2 ตัวบ่งชี้เดี่ยว (Disaggregate Indicators) ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ได้นำข้อมูลมาแยกเป็นส่วนๆ แทนที่จะใช้ตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งอธิบายคุณลักษณะหรือมีโนทัศน์หนึ่ง ต้องอาศัยคำนิยามของแต่ละตัวแปรเพื่อการอธิบายแต่ละส่วนหรือแต่ละองค์ประกอบของระบบ ซึ่งถ้านำมาใช้อธิบายเพียงบางส่วนก็จะเกิดปัญหาความไม่ถูกต้อง นอกจากนี้ตัวแปรแต่ละตัวจะต้องเป็นอิสระจากตัวแปรอื่นๆ ด้วย ดังนั้นตัวบ่งชี้เดี่ยวจึงมีความยุ่งยากและมีความละเอียดในการจัดทำบางครั้งอยู่ในรูปที่ไม่เหมาะสมและไม่ประหยัด อีกทั้งไม่ช่วยอธิบายคุณลักษณะหรือระบบที่ต้องการศึกษาได้ถูกต้องมากนัก

1.3 ตัวบ่งชี้รวม (Composite Indicators) เป็นการรวมตัวแปรจำนวนหนึ่งที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ค่าที่ได้ของตัวบ่งชี้ประเภทนี้จะเป็นค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่นำมารวมกัน ซึ่งช่วยอธิบายลักษณะหรือสภาพของสิ่งที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี ยอมรับในความสลับซับซ้อนของ

ระบบนั้นๆตามปกติในระบบหนึ่งๆมีแง่มุมที่เกี่ยวข้องไปด้วยกัน ในแต่ละแนวคิด มโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดซึ่งต้องอธิบายด้วยวิธีการใช้ตัวแปรที่หลากหลาย ซึ่งสรุปได้ว่าตัวแปรที่สัมพันธ์กันจำนวนหนึ่งรวมกันเข้าแล้ว สามารถอธิบายลักษณะหนึ่งของระบบอย่างมีความถูกต้องได้ในระดับที่ค่อนข้างสูง ซึ่งนักวิชาการจำนวนมากยอมรับว่าตัวบ่งชี้รวมมีความเชื่อมั่นได้มากกว่าตัวบ่งชี้ที่มาจากตัวแปรตัวหนึ่งตัวใดเพียงตัวเดียว

2. จำแนกประเภทตัวบ่งชี้โดยอาศัยทศนะเชิงระบบ โดยกำหนดตัวบ่งชี้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ตามแนวคิดเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต โดยได้อธิบายลักษณะของตัวบ่งชี้ทั้ง 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

2.1 ตัวบ่งชี้กลุ่มปัจจัย ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ชี้สภาพทางปัจจัยของระบบได้แก่ ด้านบุคลากร เงิน ทรัพยากรอื่นๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ ฯลฯ ความต้องการหรือความพึงประสงค์ที่มีต่อระบบ ตัวอย่าง เช่น อัตราการบรรจุใหม่ของครู อาจารย์ สัดส่วนการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของสตรี เลขดัชนีการลงทุนด้านการเงินทางการศึกษา

2.2 ตัวบ่งชี้กลุ่มกระบวนการ ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ช่วยชี้สภาพของกระบวนการจัดของระบบ เช่น ตัวบ่งชี้กลุ่มกระบวนการของระบบการศึกษาจะเป็นตัวบ่งชี้เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน การบริหาร อันได้แก่ อัตราการเลื่อนชั้นและซ้ำชั้น เลขดัชนีค่าใช้จ่ายต่อหัวในแต่ละระดับการศึกษาต่างๆ เป็นต้น

2.3 ตัวบ่งชี้กลุ่มผลผลิต ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ช่วยชี้สภาพของผลิตผลที่ระบบได้ผลิตออกมาซึ่งแสดงทั้งด้านปริมาณและระดับของผลผลิต ตัวอย่างตัวบ่งชี้กลุ่มผลผลิตของระบบการศึกษา ได้แก่ อัตราความสำเร็จการศึกษาในระดับต่างๆ อัตราการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่างๆ เป็นต้น

3. การจำแนกประเภทตัวบ่งชี้ตามเนื้อหาหรือกิจกรรม ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเนื้อหาและลักษณะกิจกรรมที่จัด ดังนั้นจึงไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัวเกี่ยวกับการจำแนกกลุ่ม ขึ้นอยู่กับการแบ่งเนื้อหาและกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ดำเนินการนั้นๆกำหนด เช่น ตัวบ่งชี้ด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมืองการปกครอง ประชากร สิ่งแวดล้อมคุณธรรม จริยธรรม และการพึ่งตนเอง เป็นต้น

4. การจำแนกประเภทตัวบ่งชี้ตามระดับการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ ซึ่ง สุนทร สุนันท์ชัย (2530 : 25-26) ได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำหรับใช้เพื่อการวางแผนการดำเนินงานในระดับต่างๆ 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับจังหวัดและระดับชุมชน ซึ่งจะนำตัวบ่งชี้มาช่วยในการวางแผนแตกต่างกัน ฉะนั้นอาจจำแนกตัวบ่งชี้ตามระดับการนำไปใช้ได้เป็น 3 ระดับใหญ่ๆ คือ

4.1 ตัวบ่งชี้ในระดับชาติ การแบ่งกลุ่มตัวบ่งชี้ประเภทนี้มักไปเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิเคราะห์เชิงระบบ คือ แบ่งออกเป็น กลุ่มปัจจัย กระบวนการและผลผลิตเพื่อช่วยชี้สถานะต่างๆ ของประเทศทั้งระบบ เช่น ตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของทรัพยากรมนุษย์ ตัวบ่งชี้การลงทุนด้านการเงินของระบบการศึกษา ตัวบ่งชี้ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ระหว่างเมืองกับชนบท ตัวบ่งชี้การเลื่อนชั้นในระดับการศึกษาต่างๆ เป็นต้นซึ่งจะต้องอาศัยข้อมูลหลายๆ ข้อมูลหรือหลายตัวแปรมาชี้สภาพ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือในช่วงอายุต่างๆ จำนวนผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อในระบบโรงเรียนในแต่ละระดับการศึกษา จำนวนผู้ออกจากโรงเรียนกลางคัน ข้อมูลเหล่านี้เป็นที่มาของตัวบ่งชี้เพื่อชี้สถานะการด้อยโอกาสทางการศึกษาของประชาชนในประเทศ ซึ่งตัวบ่งชี้ระดับชาตินี้มุ่งเน้นการนำไปใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการวางแผนกำหนดนโยบาย อย่างกว้างๆ

4.2 ตัวบ่งชี้ในระดับภาคและจังหวัด จากการที่มีนโยบายการกระจายอำนาจในการบริหารและการวางแผนจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น ทำให้ตัวบ่งชี้ระดับนี้มีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ โดยจะช่วยชี้สถานะต่างๆ ในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะจำแนกสภาพรวมของปัญหาได้ครอบคลุมกว่าตัวบ่งชี้ระดับชาติและยังเป็นฐานข้อมูลของตัวบ่งชี้ระดับชาติอีกด้วย

4.3 ตัวบ่งชี้ในระดับอำเภอและหมู่บ้าน เป็นตัวบ่งชี้ที่จะชี้จุดเริ่มต้นของสภาพปัญหาและความต้องการจากกลุ่มเป้าหมายระดับล่างสุด อันจะนำไปสู่การวางแผนการบริหาร รวมทั้งการตัดสินใจในระดับสูงต่อไป

ตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ระดับดังกล่าวข้างต้นมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน จะเห็นว่าตัวบ่งชี้ระดับชาติจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องหลักเล็งความสับสนอันเกิดจากข้อมูลที่มีอยู่อย่างมากมายโดยจะจัดระบบโครงสร้างของข้อมูลเป็นตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ และชินภัทร ภูมิรัตน์ (2526 :19) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของตัวบ่งชี้ระดับชาติว่าค่อนข้างแคบกว่าตัวบ่งชี้ระดับย่อย เพราะจะทำหน้าที่เสมือนสัญญาณเตือนภัย เพียงแต่ช่วยชี้ปัญหาและจุดอ่อนเท่านั้นส่วนตัวบ่งชี้ระดับย่อยจะให้ผลดีในการชี้สภาพปัญหาและความต้องการได้ถูกต้อง น่าเชื่อถือมากกว่า

วิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้

แบงก์ (Blank,1993 :67) ได้เสนอกระบวนการในการพัฒนาระบบตัวบ่งชี้ (Indicators System) ซึ่งเป็นส่วนประกอบของกระบวนการที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผน และสนับสนุนระบบตัวบ่งชี้ได้ทั้งในระดับชาติ ระดับเขตการศึกษาหรือระดับท้องถิ่น โดยแบ่งออกได้เป็น 9 ขั้นตอน ซึ่งสามารถจัดแบ่งเป็นกลุ่มกิจกรรมได้เป็น 3 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. การคัดเลือกตัวบ่งชี้

1.1 พัฒนารอบแนวคิดโดยอาศัยผลการวิจัย และความสนใจของผู้ทำนโยบาย และนักการศึกษา

1.2 จัดทำข้อตกลงและการประสานงานของผู้นำ

1.3 ให้ผู้จัดทำนโยบาย นักการศึกษา นักวิจัย และผู้จัดการข้อมูลเข้ามามีส่วนร่วมในการเลือก จัดลำดับความสำคัญของตัวบ่งชี้

1.4 เลือกตัวบ่งชี้ไว้ในจำนวนที่จำกัด และให้มีความยุ่งยากในการรายงานน้อยที่สุด

2. จัดระบบประสานงานการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 ทำงานกับผู้ใช้ข้อมูลและผู้สนับสนุน เพื่อสร้างมาตรฐานในการเปรียบเทียบข้อมูล

3. การรายงานข้อมูลในรูปตัวบ่งชี้

3.1 กำหนดรูปแบบของข้อมูล และกระบวนการตรวจสอบ

3.2 การรวบรวมและบรรณาธิกรข้อมูล

3.3 รายงานตัวบ่งชี้

วิธีการในการพัฒนาตัวบ่งชี้มีอยู่หลายวิธี ในแต่ละวิธีส่วนใหญ่จะเน้นการพิจารณาตัดสินใจใน 5 ประเด็นหลัก (Johnstone, 1981 : 7) ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดนิยามตัวบ่งชี้

วิธีการกำหนดนิยามของตัวบ่งชี้ จำแนกออกได้เป็น 3 วิธีการ ได้แก่ การนิยามเชิงทฤษฎี การนิยามเชิงประจักษ์ และการนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสามารถสรุปหลักการของแต่ละวิธีได้ดังต่อไปนี้

1.1 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยการนิยามเชิงทฤษฎี (The Theoretical Definition of an Indicators) เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะหรือคุณลักษณะที่สนใจ และจัดลำดับหรือกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรเหล่านั้นโดยอาศัยหลักเหตุผลหรือพื้นฐานทางทฤษฎีเป็นหลักเพื่อการสังเคราะห์ตัวแปรขึ้นมาเป็นตัวบ่งชี้

1.2 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยการนิยามเชิงประจักษ์ (The Empirical Definition of an Indicators) เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์แล้วจัดกลุ่มความสัมพันธ์ของตัวแปรและกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรเหล่านั้นโดยใช้วิธีการทางสถิติ

เป็นหลัก เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) การวิเคราะห์จำแนก (Discriminate Analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical Correlation Analysis) เป็นต้น

1.3 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยอาศัยนิยามเชิงปฏิบัติการ (The Pragmatic Definition of an Indicators) เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้โดยการคัดเลือกตัวแปรที่มีอยู่จำนวนหนึ่ง หรือรวมตัวแปรที่มีอยู่จำนวนหนึ่งเข้าด้วยกันตามการพิจารณาตัดสินของผู้พัฒนา ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเจตคติหรืออคติส่วนตัวในการเลือกตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งหรือคุณลักษณะหนึ่งๆ มากกว่าตัวแปรอื่นๆ วิธีการนี้ถือได้เป็นวิธีการที่มีจุดอ่อนมากกว่าวิธีการที่ 1 และ 2

2. การคัดเลือกตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งที่มุ่งศึกษาการคัดเลือกตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของสิ่งที่มุ่งศึกษานั้น จะต้องนำตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมารวมกันสร้างเป็นตัวบ่งชี้ ด้วยการระบุคุณลักษณะของสิ่งที่มุ่งศึกษาอย่างชัดเจน โดยอาศัยข้อเสนอทางทฤษฎี เอกสารต่างๆ หรือการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญซึ่งควรหลีกเลี่ยงจำนวนของตัวแปรที่มาก เพราะอาจจะทำให้มันโนทัศน์ของสิ่งที่มุ่งศึกษามีความซับซ้อน (Complex Concept) และยากในการแปลความหมาย หลังจากนั้นจึงพิจารณาคัดเลือกตัวแปรที่สามารถใช้วัดแต่ละคุณลักษณะที่มุ่งศึกษา โดยเลือกตัวแปรให้ครอบคลุมแต่ละคุณลักษณะ ในขั้นนี้ควรหลีกเลี่ยงการใช้ตัวแปรหลายตัวที่มุ่งวัดคุณลักษณะเดียวกันและตัวแปรที่มีความคลาดเคลื่อนในการวัดมาก เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของสิ่งที่มุ่งศึกษามากที่สุดการคัดเลือกตัวแปรโดยอาศัยข้อเสนอทางทฤษฎี เอกสารต่างๆ หรือการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนั้น ควรคัดเลือกตัวแปรให้ครอบคลุมแต่ละคุณลักษณะของสิ่งที่มุ่งศึกษา ซึ่งต้องหลีกเลี่ยงการใช้ตัวแปรจำนวนมากที่มุ่งวัดคุณลักษณะเดียวกันและตัวแปรที่มีความคลาดเคลื่อนในการวัดมาก เพราะอาจจะทำให้มันโนทัศน์ของสิ่งที่มุ่งศึกษามีความซับซ้อนและยากในการแปลความหมาย

3. การกำหนดวิธีรวมตัวแปร วิธีการรวมตัวแปรเข้าด้วยกันเพื่อสร้างตัวบ่งชี้โดยทั่วไปมักจะใช้กันอยู่ 2 วิธี คือ การรวมทางพีชคณิต (Additive) และการรวมแบบทวีคูณ (Multiplicative) ซึ่งการรวมทั้ง 2 วิธีนี้มีข้อตกลงเบื้องต้นและวัตถุประสงค์การใช้แตกต่างกัน กล่าวคือ การรวมทางพีชคณิตมีข้อตกลงเบื้องต้น คือ ความสำคัญของแต่ละตัวแปรสามารถทดแทนหรือชดเชยกันได้ และมักจะมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระบบตั้งแต่ 2 ระบบขึ้นไปว่าในเรื่องที่มุ่งศึกษานั้นมีความแตกต่างกันกี่หน่วย ส่วนการรวมแบบทวีคูณมีข้อตกลงเบื้องต้น คือ การเปลี่ยนแปลงค่าของตัวแปรหนึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของตัวแปรอีกตัวหนึ่ง ไม่อาจทดแทนหรือชดเชยกันได้ การรวมตัวแปรด้วยวิธีการนี้มักจะใช้เมื่อต้องการเปรียบเทียบระบบตั้งแต่ 2 ระบบขึ้นไป ว่าระบบหนึ่งมีค่าตัวบ่งชี้สูงกว่าอีกระบบหนึ่งอยู่ที่เท่า หรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร

4. การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรสามารถทำได้ 2 วิธี คือ กำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรให้เท่ากัน (Equal Weight) และให้ค่าต่างกัน (Differential Weight) สำหรับการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรให้ต่างกั นนั้น อาจใช้วิธีการพิจารณาตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgement) วิธีวัดความสำคัญของตัวแปร โดยพิจารณาจากเวลา (Time Taken) หรือค่าใช้จ่าย (Cost) ของการกระทำกิจกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้น หรือวิธีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติก็ได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 วิธีการพิจารณาตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ต้องการศึกษานั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นนักวิจัยหรือนักวางแผนที่เกี่ยวข้อง โดยให้สมาชิกแต่ละคนเสนอค่าน้ำหนักของตัวแปร แล้วจึงพิจารณาหาข้อยุติด้วยการใช้ค่าเฉลี่ยหรือการอภิปรายลงความเห็น หรืออาจใช้แบบสอบถามเพื่อหาคำร้อยละที่ผู้ตอบเห็นด้วยกับน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่ระบุ นอกจากนี้อาจใช้วิธีการที่เป็นระบบมากขึ้นเช่น การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อสำรวจหาฉันทามติจากผู้เชี่ยวชาญโดยไม่ต้องเผชิญหน้ากัน แล้วจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้หาค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปรต่อไป

4.2 วิธีการวัดความสำคัญของตัวแปร (Measure Effort Required) โดยพิจารณาจากเวลา หรือค่าใช้จ่าย ของการกระทำกิจกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้นวิธีการนี้สมมติว่า ถ้าเวลาหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการกระทำบางสิ่งบางอย่างสำหรับตัวแปรหนึ่งมากกว่าอีกตัวแปรหนึ่ง ตัวแปรนั้นควรจะมีย่าน้ำหนักความสำคัญมากกว่าหรือน้อยกว่า อีกตัวแปรหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของสิ่งที่ต้องการศึกษานั้นๆ

4.3 วิธีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) เป็นการใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดน้ำหนักความสำคัญของแต่ละตัวแปร โดยอาจใช้หลักการวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล หรือการวิเคราะห์จำแนก เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป วิธีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปร ไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวว่า ควรใช้วิธีการใดจึงจะมีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่ต้องพิจารณาถึง เช่น ธรรมชาติของตัวแปรที่จะนำมาใช้พัฒนาตัวบ่งชี้ รวมทั้งธรรมชาติของตัวบ่งชี้ที่จะพัฒนาขึ้น ตลอดจนการนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นนั้นไปใช้ประโยชน์ต่อไป ในทางปฏิบัติมักจะใช้ทั้งหลักการเชิงทฤษฎีและการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไปกล่าวคือ ในขั้นการวางแผนรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ ใช้หลักการเชิงทฤษฎีในการระบุคุณลักษณะของสิ่งที่มุ่งศึกษาและคัดเลือกตัวแปร

ที่สามารถใช้วัดแต่ละคุณลักษณะ เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจึงอาศัยหลักการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปร

5. การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ ในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ขึ้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งก็คือ การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบด้วยหลักการกว้างๆ 2 อย่าง คือการตรวจสอบคุณภาพภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี และการตรวจสอบด้วยวิธีการทางสถิติอย่างไรก็ตามการตรวจสอบด้วยวิธีการทางสถิติเป็นเพียงหลักฐานหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนคุณภาพของตัวบ่งชี้เท่านั้น ให้ความสำคัญที่แท้จริงของการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้จึงอยู่ที่กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของผู้พัฒนาเป็นสำคัญ เพราะหากการพัฒนาเริ่มต้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ขาดคุณภาพแล้ว เทคนิควิธีการทางสถิติก็ไม่อาจทำให้ผลการพัฒนามีคุณภาพดีขึ้นมาได้จากหลักการพัฒนาตัวบ่งชี้ดังกล่าวข้างต้น สามารถดำเนินการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 การตรวจสอบคุณภาพในเรื่องตัวแปรและการคัดเลือกตัวแปร ผู้ที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้ต้องมีกรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีที่ชัดเจน มีคุณภาพ และมีนิยามเชิงปฏิบัติการที่ถูกต้องรัดกุม สอดคล้องกับเป้าหมายในการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์ รวมไปถึงลักษณะ ประเภท ระดับการวัด กรอบแนวคิดในการเลือกตัวแปร และการสร้างโมเดลหรือการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่จะช่วยให้ข้อมูลที่ได้มีคุณภาพและได้ตัวบ่งชี้ที่มีความตรงภายในมากขึ้น โดยมีแหล่งอิทธิพลอย่างน้อย 3 แหล่ง ที่จะทำให้ความตรงภายในลดลงหากการดำเนินการขาดการตรวจสอบหรือระมัดระวัง ได้แก่

5.1.1) ความครอบคลุมในการวัดตัวแปรการวัดตัวแปรเพียงบางส่วนซึ่งไม่ครอบคลุม มิติต่างๆของมโนทัศน์ที่ต้องการศึกษา อาจเกิดจากการนิยามเชิงปฏิบัติการไม่รัดกุมเพียงพอ หรือเครื่องมือวัดไม่สามารถวัดในสิ่งที่นิยามไว้ได้

5.1.2) ความหมายของมโนทัศน์ที่ต้องการศึกษา มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของเวลา หรือระบบการศึกษาของแต่ละสังคม

5.1.3) ความเป็นตัวแทนของตัวแปร กล่าวคือ นิยามของตัวแปรที่ใช้ไม่ได้เป็นตัวแทนที่ดีของมโนทัศน์ที่ต้องการศึกษา

นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญที่ต้องตรวจสอบเพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการวัด และให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ความสอดคล้องระหว่างนิยามเชิงปฏิบัติการที่กำหนดไว้กับคำนิยามเชิงปฏิบัติไปใช้ในการวัดตัวแปร กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือ และคุณภาพของเครื่องมือ และกระบวนการจัดกระทำข้อมูล รวมไปถึงการพิจารณาความเป็นอิสระของมโนทัศน์ต่างๆ ที่อาจจะมีตัวแปรบางตัวร่วมกันอยู่เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีความตรงมากขึ้น

5.2 การตรวจสอบข้อมูลในเรื่องการรวมตัวแปร เนื่องจากวิธีการในการรวมหรือสังเคราะห์ตัวแปรมีอยู่หลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีมีเงื่อนไขและความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์แตกต่างกัน การศึกษาและพิจารณารายละเอียดเหล่านี้ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ตัวบ่งชี้ที่ได้มีคุณภาพสอดคล้องกับเป้าหมายในการนำไปใช้มากขึ้น

5.3 การตรวจสอบคุณภาพ ในเรื่องการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปร แม้ว่า不会有หลักเกณฑ์ตายตัว แต่การเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับธรรมชาติของตัวแปรและเป้าหมายในการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาตรวจสอบ

พรพันธุ์ บุญรัตนพันธ์ และบุญเลิศ เลี้ยวประไพ (2531 : 30) กล่าวว่าโดยทั่วไปลักษณะของตัวบ่งชี้ที่ดี จะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติต่อไปนี้

1. มีความตรง (Validity) สามารถวัดในสิ่งต้องการวัดได้
2. มีความไว (Sensitivity) สามารถแสดงความแตกต่างได้ แม้สถานการณ์ที่วัดจะเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย
3. มีความเฉพาะเจาะจง (Specification) จะเกิดการเปลี่ยนแปลงก็แต่เฉพาะสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรนั้นโดยตรงเท่านั้น
4. มีความเชื่อถือได้ (Reliability) ค่าที่ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพควรจะสอดคล้องกัน ถ้าวัดในสิ่งเดียวกัน ไม่ว่าผู้วัดจะเป็นกลุ่มใดก็ตาม

พร้อมกันนั้น สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2539 : 4-5) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่ดีของตัวบ่งชี้ไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ความเป็นกลาง (Neutrality) หมายถึง ความไม่ลำเอียงของตัวบ่งชี้ ยกตัวอย่างเช่น ตัวบ่งชี้ผลผลิตของแรงงาน ซึ่งวัดด้วยอัตราส่วนระหว่างรายได้ต่อค่าใช้จ่ายแรงงาน เมื่อนำตัวบ่งชี้ไปใช้ในหน่วยงาน ประเภทผลิตและประเภทบริการ จะทำให้ขาดความเป็นกลาง เพราะการปฏิบัติงานประเภทบริการนั้นต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก ส่วนการปฏิบัติงานประเภทการผลิตใช้เครื่องจักรกลมากกว่าแรงงาน
2. ความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าของตัวบ่งชี้มิได้เกิดจากการคิดเอาเองของผู้วิจัย แต่ขึ้นอยู่กับสถานะที่เป็นอยู่หรือเป็นรูปธรรม
3. ความไวต่อความแตกต่าง (Sensitivity) หมายถึง ความสามารถของตัวบ่งชี้ที่จะวัดความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง
4. ค่าของมาตรวัด หรือตัวบ่งชี้ที่ได้ควรมีความหมาย หรือตีความได้อย่างสะดวก (Meaningfulness & Interpretability) กล่าวคือ ค่าของมาตรวัดควรมีจุดสูงสุดและต่ำสุดที่ง่ายต่อความเข้าใจ เช่น มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 10 หรือระหว่าง 0 ถึง 100 ค่าของตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวัด

หากอยู่ที่ 60 จะดีควมได้ว่าสูงกว่าค่าเฉลี่ย (50) เพียงเล็กน้อย แต่หากค่าของมาตรวัดและตัวบ่งชี้ไม่มีค่าสูงสุด (หรือต่ำสุด) ที่แน่นอน เช่น วัดออกมาแล้วได้ 50 หรือ 120 ก็ไม่ทราบว่า 50 หรือ 120 นั้น จะดีควมได้อย่างไร

5. ความถูกต้องในเนื้อหาของตัวบ่งชี้ที่นำมาใช้ (Content Validity) ในการศึกษาหรือพัฒนาตัวบ่งชี้ จะต้องศึกษาให้แน่ชัดว่าเนื้อหาในเรื่องที่ศึกษานั้นๆ คืออะไร ตัวบ่งชี้ที่ดีต้องมีความถูกต้องในเนื้อหาที่ต้องการวัด

6. ความถูกต้องในการพัฒนาตัวบ่งชี้ (Development Validity) การพัฒนาตัวบ่งชี้คือการนำเอาตัวแปรหลายๆ ตัวมารวมกัน มั่วจะนำมาบวกกันหรือคูณกัน ความถูกต้องในการพัฒนาจึงขึ้นอยู่กับความสามารถพิสูจน์ได้ในเชิงทฤษฎีสอดคล้องกับเชิงประจักษ์ตามที่ปรากฏ

อีกทั้ง ศิริชัย กาญจนวาสี (2545 : 84-86) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของตัวบ่งชี้ที่ดี ซึ่งจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความตรง ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องบ่งชี้ได้ตามคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

1.1 มีความตรงประเด็น ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้ตรงประเด็น มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณลักษณะที่มุ่งวัด

1.2 ความเป็นตัวแทน ตัวบ่งชี้จะต้องมีความเป็นตัวแทนคุณลักษณะที่มุ่งวัดหรือมีมุมมองที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญของคุณลักษณะที่มุ่งวัดอย่างครบถ้วน

2. ความเที่ยง ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องบ่งชี้คุณลักษณะที่มุ่งวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ คงเส้นคงวาหรือบ่งชี้ได้คงที่เมื่อทำการวัดซ้ำในช่วงเวลาเดียวกัน ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

2.1 ความเป็นปรนัย ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้อย่างเป็นปรนัย การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าของตัวบ่งชี้ควรขึ้นอยู่กับสถานะที่เป็นอยู่หรือคุณสมบัติของสิ่งนั้นมากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับความรู้สึกตามอัตวิสัย

2.2 มีความคลาดเคลื่อนต่ำ (Minimum Error) ตัวบ่งชี้ต้องชี้วัดได้อย่างมีความคลาดเคลื่อนต่ำ ค่าที่ได้จะต้องมาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ

3. ความเป็นกลาง ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องบ่งชี้ด้วยความเป็นกลาง ปราศจากความลำเอียง (Bias) ไม่โน้มเอียงเข้าหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ชี้นำโดยการเน้นการบ่งชี้เฉพาะลักษณะความสำเร็จ หรือความล้มเหลวหรือความไม่ยุติธรรม

4. ความไว ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องมีความไวต่อคุณลักษณะที่มุ่งวัด สามารถแสดงความผันแปรหรือความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน โดยตัวบ่งชี้จะต้องมีมาตรและหน่วยวัดที่มีความละเอียดเพียงพอ

5. สะดวกในการนำไปใช้ ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องสะดวกในการนำไปใช้ ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

5.1 เก็บข้อมูลง่าย (Availability) ตัวบ่งชี้ที่ดีจะต้องสามารถนำไปใช้วัดหรือเก็บข้อมูลได้สะดวก สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตรวจ นับ วัด หรือสังเกตได้ง่าย

5.2 แปลความหมายง่าย (Interpretability) ตัวบ่งชี้ที่ดีควรให้ค่าการวัดที่มีจุดสูงสุดและต่ำสุด เข้าใจง่ายและสามารถสร้างเกณฑ์ตัดสินคุณภาพได้ง่าย

การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล (Measurement of model fit)

การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดล เป็นการตรวจสอบว่าโมเดลการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมมาหรือไม่ ถ้าสอดคล้องกันเรียกว่า Model fit (ยูทธร ไกยวรรณ, 2554 : 103) การพิจารณาดัชนีความสอดคล้องพิจารณาจากค่าดัชนีดังนี้

1. ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square Statistics) ค่าสถิติไคสแควร์เป็นค่าสถิติที่นำมาใช้ในการทดสอบถ้า $\sum$ และ $\sum(\theta)$ ผลต่างมีค่าเป็นศูนย์ แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกัน หรือถ้า $\sum$ และ $\sum(\theta)$ มีผลต่างกันหรือผลต่างมีค่าไม่เป็นศูนย์ (0) หมายความว่า โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งค่า χ^2 ขึ้นอยู่กับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อขนาดของกลุ่มตัวอย่างใหญ่มากจะทำให้ค่า $\sum - \sum(\theta)$ ไม่เป็น 0 หรือทำให้โมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างเล็กจะทำให้ลดอำนาจการทดสอบได้เช่นกัน การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลโบลเลน (Bollen, 1989 : 81 อ้างถึงใน ยูทธร ไกยวรรณ, 2554 : 104) แนะนำว่าให้พิจารณาจากค่า χ^2/df ซึ่งควรมีค่าน้อยกว่า 2.00 นอกจากนี้ในบางตำรายังเสนอไว้อีกว่า ถ้าค่า χ^2/df น้อยกว่า 5.00 ก็ถือว่า โมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว

2. ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล (Goodness of Fit Index : GFI) ดัชนี GFI เป็นดัชนีที่ จอร์นเวสคอก และ โสร์บอม (Joreskog & Sorbom, 1989 : 26-27 อ้างถึงใน ยูทธร ไกยวรรณ, 2555 : 105) พัฒนาขึ้นมาจากค่าการใช้ประโยชน์จากค่า χ^2 หลักการ GFI ของ Joreskog & Sorbom ก็คือ นำค่า χ^2 มาพิจารณา ถ้าค่า χ^2 มีค่าสูงเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ df นักวิจัยต้องปรับโมเดลใหม่ แล้ววิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง ถ้าค่า χ^2 ที่ได้จากการวิเคราะห์ใหม่นี้มีค่าลดลงมากกว่าค่าแรก แสดงว่าโมเดลใหม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในทางที่ดีขึ้น ดัชนี GFI จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และถ้าค่า GFI เข้าใกล้ 1.00 แสดงว่า โมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลที่แก้ไขแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI) ค่าดัชนี AGFI เป็นค่าที่คำนวณจากดัชนี GFI แต่ AGFI จะปรับแก้โดยพิจารณาจากจำนวน

ตัวแปรที่สังเกตได้ (Observed Variable) และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ดังนั้น AGFI จึงเป็นการปรับ df ของโมเดล ดัชนี AGFI มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 เหมือนกับ GFI

4. ค่าดัชนีความสอดคล้องในรูปของส่วนที่เหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Residual) ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปของส่วนที่เหลือหรือส่วนเกินบางตำรา เรียกว่า ดัชนีวัดความสอดคล้องในรูปของความคลาดเคลื่อนมีดังนี้

ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Root Mean Squared Residual : RMR) หรือบางที่เรียกว่า ค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือระหว่าง $\sum - \sum(\theta)$ โมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ควรมีค่าเฉลี่ยของส่วนเหลือหรือค่า RMR เข้าใกล้ 0

เมื่อตัวแปรมีเสถียรการวัดที่แตกต่างกันและตัวแปรบางตัวมีเสถียรที่มีพิสัยกว้าง (Large Rang) จะทำให้ค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือจาก $\sum - \sum(\theta)$ บิดเบือนหรือให้ผลที่ได้ผิดไปด้วยจึงมีการทำให้ค่านี้เป็นคะแนนมาตรฐาน เรียกว่า Root Standardized Mean Squared Residual หรือ Standardized RMR ควรมีค่าไม่เกิน ($<$) 0.05 จึงจะสรุปได้ว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนที่เหลือ หรือค่าความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Squared Residual Error of Approximation : RMSEA) ค่า RMSEA เป็นค่าที่ได้มาก ในการพิจารณาความสอดคล้องของโมเดล ที่ Joreskog & Sorbom เสนอค่า RMSEA ถ้ามีค่าน้อยกว่า ($<$) 0.05 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องดีมาก แต่ถ้ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.05 - 0.08 แสดงว่าเกิดความคลาดเคลื่อนขึ้นในการประมาณค่าประชากร แต่ก็ยังถือว่าค่อนข้างสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และถ้ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.08 - 0.10 แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่มากและค่าที่มากกว่า ($>$) 0.10 แสดงว่าโมเดลไม่สอดคล้อง

6. ค่าดัชนี NCP (Non – Centrality Parameter) ค่า NCP ทดสอบด้วยค่า χ^2 ซึ่ง NCP เป็น λ โดยที่ λ จะแสดงความแตกต่างของ $\sum$ กับ $\sum(\theta)$ ถ้า $\lambda = 0$ แสดงว่า $\sum$ กับ $\sum(\theta)$ ไม่แตกต่างกัน นั่นคือโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์โปรแกรมจะแสดงค่า λ ในช่วงความเชื่อมั่น 90% ถ้าโปรแกรมไม่แสดงค่า หมายถึง λ ใหญ่มากจนไม่สามารถประมาณค่าช่วงความเชื่อมั่นได้

7. ความดัชนีความสอดคล้องสัมพัทธ์ (Relative Fit Index) มีดัชนีให้พิจารณาดังนี้

7.1 ดัชนี NFI (Normal Fit Index) มีค่า 0 ถึง 1 ค่ายิ่งเข้าใกล้ 1 บอถึงความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ว่ามีความสอดคล้องมากขึ้น

7.2 ดัชนี NNFI (Non-Normal Fit Index) ค่า NNFI มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โมเดลการวิจัยจะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อค่า NNFI เข้าใกล้ 1 และจะดีที่สุดเมื่อมีค่าเป็น 1

7.3 ดัชนี PNFI (Parsimony Normal Fit Index) ดัชนีนี้พัฒนามาจาก NFI และ มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1

8. ดัชนี CN (Critical N) พิจารณาโดย Hoelter ค่าดัชนี CN เป็นดัชนีที่แสดงขนาดของหน่วยตัวอย่าง ที่จะยอมรับดัชนีความสอดคล้อง CN ควรมีค่ามากกว่า 200 ($CN > 200$)

9. ดัชนี ECVI (Expected Cross Validation Index) ดัชนีนี้เป็นการทดสอบภาพรวมของส่วนเหลือ (ความคลาดเคลื่อน) ระหว่าง $\sum$ กับ $\sum(\theta)$ ถ้าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนี ECVI ค่านี้จะมีค่าน้อยกว่า ($<$) ECVI for Saturated Model และ ECVI for Independence Model

10. ดัชนี model AIC (A Kaike's Information Criterion) เป็นการทดสอบภาพรวมของส่วนเหลือ (ความคลาดเคลื่อน) ระหว่าง $\sum$ กับ $\sum(\theta)$ ถ้าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่า Model AIC ค่านี้จะมีค่าน้อยกว่า ($<$) Saturated AIC และ Independence AIC

จากดัชนีที่ใช้ในการพิจารณาของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ สรุปเอาไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 แสดงค่าความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความสอดคล้อง	ค่าที่แสดงความสอดคล้อง	ค่าที่ยอมรับได้ว่ามีความสอดคล้อง
χ^2	.05 < p < 1.00	.01 < p ≤ .05
χ^2/df	$0 < \chi^2/df \leq 2$	$2 < \chi^2/df \leq 3$
RMR	$0 \leq RMR \leq .05$	.05 < RMR ≤ .08
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq .05$	.05 < RMSEA ≤ .08
SRMR	$0 \leq SRMR \leq .05$	0 < SRMR ≤ .05
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	.90 < NFI ≤ .95
NNFI	$.97 \leq NNFI \leq 1.00$	.95 < NNFI ≤ .97
CFI	$.97 \leq CFI \leq 1.00$	.95 < CFI ≤ .97
GFI	$.95 \leq GFI \leq 1.00$	.90 < GFI ≤ .95
AGFI	$.90 \leq AGFI \leq 1.00$	.85 < AGFI ≤ .90

เทคนิคเดลฟาย

ความหมายของเทคนิคเดลฟาย

เจนเซน (Jensen, 1996 : 857) ได้ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟาย ว่า เป็นโครงการจัดทำรายละเอียดรอบคอบ ในการที่จะสอบถามบุคคลด้วยแบบสอบถามในเรื่องต่างๆ เพื่อจะได้ให้ข้อมูลและความคิดเห็นกลับมา โดยมุ่งที่จะรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต

จอห์นสัน (Johnson, 1993 : 982) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นเทคนิคของการรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจที่มุ่งเพื่อเอาชนะจุดอ่อนของการตัดสินใจแต่เดิมที่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะหรือความคิดเห็นของกลุ่มหรือมติของที่ประชุม

สรุปได้ว่า เทคนิคเดลฟาย คือ กระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือลงข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบที่ปราศจากการเผชิญหน้าโดยตรงของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยรวมและสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

คุณลักษณะของเทคนิคเดลฟาย

1. เทคนิคเดลฟายเป็นเทคนิคที่มุ่งแสวงหาข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยการตอบแบบสอบถาม ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญจึงจำเป็นต้องตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นในแต่ละขั้นตอนการตอบหรือการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญจะมีความถูกต้องและความตรงสูง เมื่อผู้เชี่ยวชาญนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษา

2. เป็นเทคนิคที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่ร่วมในการวิจัยจะไม่ทราบว่าใครเป็นใครบ้างที่มีส่วนออกความเห็น และไม่ทราบว่าแต่ละคนมีความคิดเห็นในแต่ละข้ออย่างไร ซึ่งนับว่าเป็นการจัดอิทธิพลของกลุ่มที่ส่งผลต่อความคิดเห็นของตน

3. เทคนิคเดลฟายนี้ได้อัปเดตมาจากแบบสอบถาม หรือรูปแบบอย่างอื่นที่ไม่ต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาพบกัน โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องตอบแบบสอบถามครบทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้ความเห็นที่ถูกต้อง เชื่อถือได้จึงต้องมีการใช้แบบสอบถามหลาย ๆ รอบ ซึ่งโดยทั่วไปแบบสอบถามในรอบที่ 1 มักเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดและในรอบต่อ ๆ ไป จะเป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

4. เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนได้ตอบแบบสอบถามโดยกลั่นกรองอย่างละเอียดรอบคอบและให้คำตอบได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันยิ่งขึ้น ผู้ทำวิจัยจะแสดงความคิดเห็นที่

ผู้เชี่ยวชาญเห็นสอดคล้องกันในคำตอบแต่ละข้อของแบบสอบถามที่ตอบลงไปในครั้งก่อนแสดงในรูปสถิติ คือค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วส่งกลับให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาว่าจะคงคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงใหม่

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์จะเป็นสถิติเบื้องต้น คือ การวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ได้แก่ ฐานนิยม(Mode) มัธยฐาน (Median) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการวัดการกระจายของข้อมูล คือ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยของเทคนิคเดลฟาย มีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปัญหาที่จะศึกษา ปัญหาที่จะวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายควรเป็นปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอนและสามารถวิจัยปัญหาได้จากการให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เป็นผู้ตัดสินใจประเด็นปัญหาควรจะนำไปสู่การวางแผนนโยบายหรือการคาดการณ์ในอนาคต

2. การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากคุณลักษณะเฉพาะของการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย คือ การอาศัยข้อคิดเห็นจากการตอบของผู้เชี่ยวชาญผลการวิจัยจะน่าเชื่อถือหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เลือกสรรมานั้น สามารถให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้เพียงใด ดังนั้นสิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงในการเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ความสามารถของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ความร่วมมือของผู้เชี่ยวชาญจำนวนผู้เชี่ยวชาญและวิธีการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญเป็นต้น

3. การทำแบบสอบถาม ในกระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายนี้ จะให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามจำนวน 4 รอบดังนี้

3.1 การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 1 การทำแบบสอบถามฉบับแรก โดยทั่วไปแบบสอบถามฉบับแรกเป็นแบบสอบถามปลายเปิดและเป็นการถามแบบกว้าง ๆ ให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่จะวิจัยนั้น เพื่อระดมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยทางไปรษณีย์ที่สอดซองซึ่งกำหนดและปิดดวงตราไปรษณีย ์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เชี่ยวชาญ กำหนดเวลาในการส่งคำตอบนี้คืนภายใน 2 สัปดาห์ ถ้าผู้เชี่ยวชาญคนใดไม่ส่งคืนควรทวงถาม สำหรับการวิเคราะห์คำตอบแบบสอบถามรอบแรกผู้วิจัยจะต้องรวบรวมความคิดเห็นและวิเคราะห์โดยละเอียดและนำมาสังเคราะห์เป็นประเด็น โดยตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออกเพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามในรอบต่อไป

3.2 การสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยการนำคำตอบที่วิเคราะห์ได้จากรอบแรกมาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) อาจใช้ 5 ระดับเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนให้น้ำหนักความสำคัญของแต่ละข้อ รวมทั้งเหตุผลที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยของแต่ละข้อลงในช่องว่างที่เว้นไว้ตอนท้ายประโยค หรือควรการแก้ไขสำนวนผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้ แล้วส่งแบบสอบถามในรอบนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมและอำนวยความสะดวกในการส่งคืน

ทางไปรษณีย์เช่นเดียวกับรอบแรกและสำหรับการวิเคราะห์คำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยการนำคำตอบแต่ละข้อมาหาคำมัชฌานฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

3.3 การวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 3 นำคำตอบแต่ละข้อจากการวิเคราะห์รอบที่ 2 โดยพิจารณาจากค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ กล่าวคือ ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบแสดงว่า คำตอบที่วิเคราะห์ได้นั้นมีความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกัน ซึ่งถ้าผู้วิจัยได้ข้อมูลเพียงพอก็อาจสรุปผลการวิจัยได้รอบนี้เลย แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์กว้าง (มีค่ามาก) แสดงว่า คำตอบที่วิเคราะห์ได้นั้นมีความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญไม่สอดคล้องกัน (ต่างกัน) ก็อาจสร้างแบบสอบถามใหม่เป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยมีข้อความเดียวกันกับแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่เพิ่มตำแหน่งของคำมัชฌานฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้น ๆ ได้ตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 ลงไป แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นได้ยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่

3.4 การวิเคราะห์แบบสอบถามรอบที่ 4 ทำตามขั้นตอนหรือวิธีการเดียวกันกับรอบที่ 3 ถ้าผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ปรากฏคำตอบที่ได้มีความสอดคล้องกัน นั่นคือ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์แคบก็ยุติกระบวนการวิจัยได้ แต่ถ้าคำตอบทั้งหมดยังมีความต่างกันก็สร้างแบบสอบถามใหม่เป็นแบบสอบถามรอบที่ 4 โดยมีข้อความเดียวกันกับแบบสอบถามรอบที่ 3 ด้วยวิธีการเดิมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการวิจัยเดลฟายส่วนใหญ่สามารถได้ข้อสรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามรอบที่ 3 และหากดำเนินการวิจัยรอบที่ 4 ก็จะได้ข้อสรุปใกล้เคียงกับรอบที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในเทคนิคเดลฟาย

การเก็บข้อมูลโดยใช้เทคนิคเดลฟาย จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำคัญ รูปแบบของแบบสอบถามใช้ทั้งสองประเภท คือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า (โดยทั่วไปใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ) เทคนิคเดลฟายที่พัฒนามาแบบดั้งเดิมจะเก็บข้อมูลรอบแรกโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด ส่วนรอบต่อมาจะใช้แบบปลายปิด การเก็บข้อมูลในรอบแรกโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นกว้างๆ จากผู้เชี่ยวชาญสำหรับแบบสอบถามในรอบที่สองพัฒนามาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบแรก โดยนำความคิดเห็นทั้งหมดจากผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์สร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า แล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจัดลำดับความสำคัญหรือคาดการณ์แนวโน้มในแต่ละข้อ

การจัดทำแบบสอบถามในรอบที่ 3 นั้น จะมีการนำคำตอบของแต่ละข้อที่ได้รับจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ทั้งหมดมาคำนวณค่าสถิติ ประเด็นที่ต้องพิจารณาในการจัดทำแบบสอบถาม

คือการเลือกค่าสถิติที่ใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ฐานนิยม และค่าพิสัยควอร์ไทล์ หรือ ความถี่ ร้อยละ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิทยา สุนทราวาศ มาลี กาบมาลาและสมาน กาบมาลา (2544) การจัดการสารสนเทศสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาการจัดการสารสนเทศสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาพการใช้สารสนเทศของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อการบริหารงาน และมีความต้องการการจัดการสารสนเทศ มากที่สุด ได้แก่ ด้านการเมือง ด้านคมนาคมและขนส่ง สารสนเทศทั่วไปของตำบล ด้านเหตุการณ์ ด้านประชากรและแรงงาน ด้านวัสดุ ครุภัณฑ์และด้านอื่นๆ และส่วนใหญ่ต้องการให้จัดเก็บสารสนเทศในรูปของแฟ้มเอกสาร สภาพการใช้สารสนเทศของเจ้าหน้าที่จัดการสารสนเทศ มีการจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลในระดับน้อยเก็บทุกรายการ และส่วนใหญ่จัดเก็บในรูปแบบแฟ้มเอกสาร

สง่า กิ่งเมืองเก่า (2541) การจัดการสารสนเทศสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดขอนแก่น วิจัยเพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัดการสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบล ของจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพการและความต้องการการจัดการสารสนเทศของ อบต. มีการจัดการอยู่ในระดับปานกลางไปหาน้อย ควรมีการปรับปรุงคือ การจัดให้มีห้อง หรือมีศูนย์สารสนเทศ การจัด ระบบการสื่อสาร การรวบรวมความรู้แก่องค์กร และการกำหนดให้มีบุคลากรรับผิดชอบด้านสารสนเทศโดยเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการจัดการสารสนเทศของ อบต. ที่สำคัญได้แก่ ข้อมูลปัญหาสำคัญของ อบต. เส้นทางคมนาคม การประกอบอาชีพ การเกษตร เศรษฐกิจ ข้อมูล จปฐ. และ กชช.2 ค. ส่วนปัจจัยสำคัญด้านสารสนเทศต่อการบริหารงาน อบต. ได้แก่ การจัดให้มีการประชุมเรื่องด่วน การจัดทำรายงานการประชุม การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ และการจัดทำคำสั่งผู้รับผิดชอบงานตามแผนงานที่กำหนด

ณัฐพงษ์ ทองหล่อ (2543) การจัดการระบบสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดบุรีรัมย์ มุ่งศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า สภาพการจัดการระบบสารสนเทศตามกระบวนการ 6 ขั้นตอน พบว่า ส่วนใหญ่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของ อบต. และใช้แบบสำรวจเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อความเป็นปัจจุบัน ความถูกต้อง และความต้องการใช้ข้อมูล ส่วนใหญ่ประมวลผลด้วยมือ มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารและการวางแผนพัฒนาตำบล ส่วนใหญ่มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นแฟ้มเอกสารแต่ละเรื่อง โดยแยกตามกลุ่มและหน้าที่

ของงาน ส่วนใหญ่มีการกำหนดชนิดและประเภทของข้อมูลที่ต้องการวิเคราะห์ ส่วนใหญ่มีการนำข้อมูลไปใช้เพื่อประกอบการทำแผนและโครงการพัฒนาตำบล

บุญเสียง ศรีโยธี (2550) การพัฒนาระบบสารสนเทศงานบริหารทั่วไป สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระบบสารสนเทศงานบริหารทั่วไป สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลภูสิงห์ อำเภอสหพันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ก่อนที่จะมีการพัฒนาข้อมูลของงานบริหารทั่วไปไม่มีระบบสารสนเทศที่ดี กล่าวคือ มีข้อมูลอยู่กระจัดกระจายและไม่เป็นปัจจุบันและไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ที่จะเรียกใช้ภายในกลุ่มงาน หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศตามกระบวนการพัฒนาระบบ 5 ขั้นตอน โดยการประชุมในขั้นตอนการศึกษาระบบ และการวิเคราะห์ระบบ การประชุมเชิงปฏิบัติการ ในขั้นตอนการออกแบบระบบและการนำระบบไปใช้การนิเทศ ใช้ในขั้นตอนการบำรุงดูแลระบบและการตรวจสอบระบบ ทำให้งานบริหารทั่วไปมีระบบสารสนเทศของกลุ่มงานภายใต้กรอบงาน 3 ด้าน คือ ด้านการวางแผนปฏิบัติการทั่วไป การวางแผนงบประมาณ และการวางแผนดำเนินงานทั่วไป มีระบบที่เป็นระบบปัจจุบัน กล่าวคือ มีข้อมูลและรายละเอียดของข้อมูลที่เป็นรายละเอียดทั้งในด้านการวางแผนและรายละเอียดส่วนอื่นที่ใช้ประกอบการดำเนินงานตามกรอบงานอย่างเป็นปัจจุบัน ถูกต้องตามความเป็นจริง และง่ายต่อการที่จะใช้ระบบสารสนเทศในการให้บริการและง่ายต่อการดำเนินงานของงานและผู้เกี่ยวข้องที่เื้อต่อการพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพ

กาญจพันธุ์ วรอินทร์ (2550) แนวทางการจัดการสารสนเทศของเทศบาลตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบว่า การบริหารจัดการสารสนเทศด้านฐานข้อมูลมีปัญหาด้านระบบ Web Site ของเทศบาลไม่เป็นปัจจุบัน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ไม่มีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ และไม่มีการจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อช่วยในการบริหาร การบริหารจัดการด้านทรัพยากรมีปัญหาในด้านบุคลากรขาดความรู้และทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ผู้บริหารของเทศบาลขาดความรู้ความชำนาญระบบสารสนเทศ และบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการจัดระบบสารสนเทศ ด้านกระบวนการมีปัญหาในการไม่มีการบำรุงรักษา อุปกรณ์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ขาดการปรับปรุงข้อมูลข่าวสารสารสนเทศของเทศบาลอย่างต่อเนื่อง และไม่มีการสำรวจความต้องการและการพัฒนาบุคลากรในการใช้ระบบสารสนเทศ

ปานใจ เพ็ชรรัตนมณี (2549) ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน : ศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มภาคกลางตอนบน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ คือ ตัวแปรด้านหน่วยงานและระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความพร้อมของบุคลากร ด้านการอำนาจการของผู้บริหารและด้านความชัดเจนของแผนงานและโครงการ ข้อเสนอแนะต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานคือ ควร

จัดตั้งหน่วยงาน คณะทำงาน ศูนย์หรือฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรกำหนดกรอบอัตรากำลังตําแหน่งนักวิชาการคอมพิวเตอร์ และควรส่งเสริมบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม หรือให้ทุนการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

พรรณทิพา เลาหะทองทิพย์ (2548) รูปแบบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซุง อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซุง อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ ปัญหาด้านทรัพยากร รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ ส่วนปัญหาด้านฐานข้อมูลมีปัญหาน้อยที่สุด รูปแบบการบริหารจัดการระบบสารสนเทศในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าซุง อำเภอเมืองอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี มีดังนี้ ด้านทรัพยากร คือการให้บุคลากรมีความรู้และทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศบุคลากรมีการนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนางาน และบุคลากรเห็นความสำคัญในการจัดระบบสารสนเทศ ด้านกระบวนการ คือการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้มีความถูกต้องและเชื่อถือได้การวางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสรุปข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญเผยแพร่และบริการ ด้านฐานข้อมูล คือ ความครบถ้วนของข้อมูลสารสนเทศ ความทันสมัยของข้อมูลสารสนเทศ และความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลสารสนเทศ

บลัสไท์น์ (Blaustei, 1984) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาาระบบสารสนเทศที่เป็นอัตโนมัติไปใช้ในรัฐบาล โดยมีการวิเคราะห์หน้าที่สำคัญๆ ความซับซ้อนของงาน ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่คาดว่าผู้จัดการระบบสารสนเทศจะต้องเผชิญ วิธีการที่ใช้สำหรับการออกแบบก็คือการศึกษา การสำรวจ ทฤษฎี การตัดสินใจแบบต่างๆ และความสัมพันธ์ของทฤษฎีเหล่านั้น เพื่อที่จะปรับใช้กับการทำงานของระบบสารสนเทศ การกำหนดเป้าหมายของการวิจัย ได้อาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางเทคโนโลยีการเมืองขององค์กร และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

วิลสัน (Wilson, 1996 : 4049-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบสารสนเทศการจัดการในองค์การสาธารณะ : กรณีเมืองริชมอนด์ รัฐเวอร์จิเนีย เพื่อศึกษาเจตคติของผู้บริหารระดับสูงของเมืองริชมอนด์ว่า จะมีผลต่อการนำเอาระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดการภายในองค์การสาธารณะหรือไม่ เป็นการวิจัยเพื่อสำรวจเจตคติในส่วนที่เป็น การตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการนำเอาระบบสารสนเทศมาใช้ในการจัดการองค์การ และเพื่อเปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหารในการใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการองค์การ การตั้งสอนภายในองค์กร ระดับการศึกษาและเพศ ผลการวิจัยพบว่าคณะของผู้บริหารมีเจตคติที่ดี ต่อการนำเอาระบบสารสนเทศการจัดการมาใช้ภายในหน่วยงานหรือองค์การถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายบริหาร แม้ว่าจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้ระบบดังกล่าวอยู่บ้างเล็กน้อยก็ตาม ผู้วิจัยสรุปว่า การนำเอาระบบสารสนเทศการจัดการมาใช้ เป็น

การกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรมีการตื่นตัวต่อการใช้ระบบ คณะผู้บริหารจะต้องจัดปัจจัยสนับสนุน พร้อมทั้งจัดให้มีการศึกษาเรียนรู้ใช้ระบบสารสนเทศ และฝึกการใช้ระบบเพื่อให้สามารถพัฒนาการสร้างระบบและสร้างทัศนคติทางบวกต่อการใช้ระบบ

ทงศักดิ์ ศิริรัตน์ (2544) การจัดทำแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศของโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยเสมือนจริงสำหรับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของศูนย์คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในการพัฒนาระบบมหาวิทยาลัยเสมือนจริงมีปัญหาต่างๆ ในด้านบุคลากร อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซอฟต์แวร์ในการพัฒนาระบบงาน และงบประมาณ ความต้องการในอนาคตในการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้แก่ คณาจารย์ทั้งในหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรระยะยาว ความต้องการอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและซอฟต์แวร์ในการพัฒนาระบบงานมหาวิทยาลัยเสมือนจริง และข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการกำหนดแผนงานคือด้านการลงทุนทางเทคโนโลยีสารสนเทศ แผนการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนถึงแผนการปฏิบัติงาน

มนตรี เทพโพธา (2548) การพัฒนาตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ได้ตัวชี้วัด 5 มิติ/องค์ประกอบ 46 ตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย มิติ/องค์ประกอบ 1 ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรของสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ มี 11 ตัวชี้วัด มิติ/องค์ประกอบ 2 ด้านการบริหารภายในของสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ มี 13 ตัวชี้วัด มิติ/องค์ประกอบ 3 ด้านการเงินของสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการสหกรณ์ มี 8 ตัวชี้วัด มิติ/องค์ประกอบ 4 ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ มี 9 ตัวชี้วัด มิติ/องค์ประกอบ 5 ด้านประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ มี 5 ตัวชี้วัด

สรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2.2 แผนการวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับแผนการพัฒนาดังกล่าว

แผน	มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
	บริหาร จัดการ	บริหารงาน บุคคลและ กิจการสภา	บริหารงาน การเงินและ การคลัง	บริการ สาธารณะ
1.แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย				
1. การพัฒนากำลังคนด้าน ICT				
1.1 การพัฒนาบุคลากร ICT		✓		
1.1 ปรับปรุงรูปแบบ/วิธีการในการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา	✓			
1.2 เพิ่มปริมาณและคุณภาพของบุคลากรที่มีทักษะสูง (high skilled professionals)		✓		
1.3 สนับสนุนการพัฒนาอาจารย์ด้าน ICT ในสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา		✓		
1.4 สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้าน ICT ที่อยู่ในภาคการผลิตและบริการ		✓		
2 การพัฒนาบุคลากรในสาขาวิชาชีพอื่นๆ และบุคคลทั่วไป				
1.5 ส่งเสริมให้การศึกษาในระบบทุกระดับนำ ICT มาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น		✓		✓
1.6 พัฒนาทักษะ ICT แก่แรงงานในสถานประกอบการ				✓

แผน	มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กร			
	ปกครองส่วนท้องถิ่น			
	บริหาร จัดการ	บริหารงาน บุคคลและ กิจการสภา	บริหารงาน การเงินและ การคลัง	บริการ สาธารณะ
1.7 พัฒนาความรู้และทักษะด้าน ICT แก่บุคลากร ภาครัฐ	✓	✓		
1.8 พัฒนาการเรียนรู้ ICT นอกระบบ เพื่อสนับสนุน การเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนทั่วไป				✓
1.9 พัฒนาการเรียนรู้ ICT แก่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ และผู้สูงอายุ				✓
3. มาตรการสนับสนุนอื่นๆ				✓
2. การบริหารจัดการระบบ ICT ของประเทศอย่างมีธรรมาภิ บาล				
2.1 ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารและการจัดการ ICT ระดับชาติ	✓			
2.2 ปรับปรุงกระบวนการจัดทำ/เสนองบประมาณ และ กระบวนการพิจารณาจัดสรรงบประมาณด้าน ICT เพื่อให้เกิดการใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า			✓	
2.3 พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบให้เอื้อต่อ การใช้ ICT และการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์	✓		✓	
2.4 ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลตัวชี้วัดสถานภาพการ พัฒนา ICT ของประเทศ เพื่อสนับสนุนการติดตาม ประเมินผลการพัฒนา ICT ของประเทศ และการ ดำเนินการตามแผนแม่บท ICT	✓			
3. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร				

แผน	มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
	บริหาร จัดการ	บริหารงาน บุคคลและ กิจการสภา	บริหารงาน การเงินและ การคลัง	บริการ สาธารณะ
3.1 ขยายประเภทบริการ เพิ่มพื้นที่ให้บริการ และปรับปรุงประสิทธิภาพของโครงข่ายโทรคมนาคม	✓	✓		
3.2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อยกระดับการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน	✓	✓		✓
3.3 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศสำหรับบริการภาคสังคมที่สำคัญต่อความปลอดภัยสาธารณะและคุณภาพชีวิตของประชาชน	✓			✓
3.4 เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงข่ายและทรัพยากร	✓			
3.5 สร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับโครงข่ายสารสนเทศของประเทศ	✓			
4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารและการบริการของภาครัฐ				
4.1 สร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบการกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติและมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบริการอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐแบบบูรณาการ	✓	✓		
4.2 ให้ทุกกระทรวงดำเนินการเพื่อพัฒนาบริการอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐแบบบูรณาการ	✓	✓		
4.3 สร้างความเข้มแข็งด้าน ICT แก่หน่วยงานของรัฐทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	✓	✓		

แผน	มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
	บริหาร จัดการ	บริหารงาน บุคคลและ กิจการสภา	บริหารงาน การเงินและ การคลัง	บริการ สาธารณะ
5 ขกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของ อุตสาหกรรม ICT เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและ รายได้เข้าประเทศ				
5.1 สนับสนุนด้านเงินทุน /เงินช่วยเหลือในรูปแบบ ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่	✓		✓	
5.2 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐาน สินค้าและบริการ ICT ไทยสู่ระดับสากล	✓	✓		
5.3 สร้างโอกาสทางการตลาดและโอกาสในการแข่งขัน สำหรับผู้ประกอบการไทย ทั้งตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ	✓	✓	✓	
5.4 ส่งเสริมการลงทุนทั้งภายในประเทศและจาก ต่างประเทศ	✓		✓	
5.5 ส่งเสริมให้เกิดธุรกิจและบริการที่เกี่ยวข้องกับ ซอฟต์แวร์โอเพนซอร์สในประเทศไทย	✓	✓		✓
6 การใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถใน การแข่งขันอย่างยั่งยืน				
6.1 สร้างความตระหนักและพัฒนาขีดความสามารถ ด้าน ICT ของผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถนำ ICT ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ โดยการสร้าง แรงจูงใจที่เหมาะสมหรือใช้กลไกความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีการทำ โครงการนำร่องในภาคการผลิตที่มีความพร้อมสูง และนำไปขยายผลสู่ทุกภาคส่วน	✓	✓		
6.2 พัฒนาและบริหารจัดการระบบลอจิสติกส์ให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล	✓			

แผน	มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
	บริหาร จัดการ	บริหารงาน บุคคลและ กิจการสภา	บริหารงาน การเงินและ การคลัง	บริการ สาธารณะ
6.3 เสริมสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์	✓	✓		
6.4 ส่งเสริมการนำ ICT มาใช้ในภาคการผลิตและบริการที่เป็นยุทธศาสตร์ของประเทศ และไทยมีความได้เปรียบ โดยเฉพาะการเกษตร การบริการ ด้านสุขภาพ และการท่องเที่ยว	✓			✓
6.5 ยกย่องศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และวิสาหกิจ ชุมชน (OTOP)	✓			✓
6.6 นำ ICT มาใช้ในมาตรการประหยัดพลังงานและ รักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อลดค่าใช้จ่าย และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับองค์กรและ ประเทศอย่างยั่งยืน	✓	✓		
2. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและอบต				
1 แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเครือข่ายสารสนเทศ อบจ. (ProvincialAdminNet)				
1.1 การพัฒนาระบบเครือข่าย อบจ.	✓			
1.2 การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย	✓			
1.3 การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ลูกข่าย				
2. แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ (e-ProvincialAdmin)				
2.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน อบจ.	✓			✓

แผน	มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
	บริหาร จัดการ	บริหารงาน บุคคลและ กิจการสภา	บริหารงาน การเงินและ การคลัง	บริการ สาธารณะ
2.2 ระบบสำนักงานอัตโนมัติ	✓	✓		
2.3 การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร	✓		✓	
3. แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการให้บริการ (e-Provincial Service)				
3.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริการจุด เดียว (One Stop Service)	✓	✓		
4. แผนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ อบจ.				
4.1 การสำรวจและจัดทำข้อมูลภูมิศาสตร์พื้นฐาน (FGDS)	✓			✓
4.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน GIS เพื่องาน บริการและบริหารของ อบจ.	✓	✓		
5. แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์งาน				
5.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและติดตามเรื่องราว ร้องทุกข์	✓			✓
6. แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจและ การท่องเที่ยว				
6.1 การจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและภูมิปัญญา ท้องถิ่น			✓	✓
7. แผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อการทำงานภายใต้ วัฒนธรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Provincial Culture)				
7.1 การฝึกอบรมบุคลากรระดับผู้ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ		✓		
7.2 การฝึกอบรมบุคลากรด้านบริหารและการจัดการ	✓	✓		

แผน	มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
	บริหาร จัดการ	บริหารงาน บุคคลและ กิจการสภา	บริหารงาน การเงินและ การคลัง	บริการ สาธารณะ
7.3 การฝึกอบรมบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในส่วน of เทศบาลจะมีแผนเพิ่มเติมคือ		✓		
1. แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านสังคม				
1.1 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาเทศบาล	✓			✓
1.2 อินเทอร์เน็ตชุมชน				✓
1.3 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่องานสุขาภิบาล อนามัย สิ่งแวดล้อมและการป้องกันสาธารณสุข				✓
2. แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของชุมชน				
2.1 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เทศบาล (Local Learning Center)				✓
2.2 การพัฒนาระบบ e-Learning เทศบาล	✓			✓
ในส่วน of อบต. จะมีแผนเพิ่มเติมคือ				
1. แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านสังคม				
1.1 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนา อบต.	✓			✓
1.2 อินเทอร์เน็ตชุมชน				✓
1.3 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่องานสุขาภิบาล อนามัย สิ่งแวดล้อมและการป้องกันสาธารณสุข				✓
2. แผนพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของชุมชน				
2.1 การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ อบต. (Local Learning Center)				✓
2.2 การพัฒนาระบบ e-Learning อบต.				✓

แผน	มาตรฐานการปฏิบัติราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น			
	บริหาร จัดการ	บริหารงาน บุคคลและ กิจการสภา	บริหารงาน การเงินและ การคลัง	บริการ สาธารณะ
2.3 การพัฒนาฐานข้อมูลภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ตำบล				✓
3 แผนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อโรงเรียนใน ชุมชน				
3.1 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร โรงเรียน				✓
3.2 อินเทอร์เน็ตโรงเรียน				✓
3.3 ห้องคอมพิวเตอร์โรงเรียน				✓

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่มีวิสัยทัศน์ ที่มุ่งพัฒนาสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยให้คนไทยมีคุณธรรม ความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี ส่วนแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ฉบับที่ 2) ของประเทศไทย พ.ศ.2552-2556 (ฉบับแก้ไข) มีแนวทางให้ประเทศมีการพัฒนากำลังคนด้าน ICT และบุคคลทั่วไปให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลิต และใช้สารสนเทศอย่างมีวิจารณญาณและรู้เท่าทัน การบริหารจัดการระบบ ICT ของประเทศอย่างมีธรรมาภิบาล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารและการบริการของภาครัฐ ยกกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม ICT เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและรายได้เข้าประเทศ และมี การใช้ ICT เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการบริหารจัดการและการบริการประชาชน (e-Local Admin) อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งทางภูมิปัญญา ก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชน บนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแผนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ของหน่วยงานต่างๆ สอดคล้องและสามารถนำมาพัฒนามาตรฐานขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน คือด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารงานบุคคลและกิจการสภา ด้านการบริหารงานการเงิน และการคลังและด้านบริการสาธารณะ ทั้งนี้ในต้องมีการบริหารจัดการที่จะต้องเป็นมาตรฐานและเป็นไปในทางเดียวกัน ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมาตรฐานและตัวบ่งชี้การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารขององค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น